

Opinnäytetyö YAMK

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

2021

Elina Roos

LASTENSUOJELUN LAITOSHOIDON OPETUSTARJONTA SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULUISSA

–Laitostyöntekijöiden kokemuksia oman
ammattikorkeakoulututkinnon sisällöstä

Elina Roos

LASTENSUOJELUN LAITOSHOIDON OPETUSTARJONTA SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULUISSA VUONNA 2020

- Laitostyöntekijöiden kokemuksia oman ammattikorkeakoulututkinnon sisällöstä

Opinnäytetyöni tavoitteena on ollut selvittää Suomessa tarjottavaa lastensuojelun laitosten sijainnista ja koulutuksen määrää sekä tarvetta. Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista sekä kvalitatiivista tutkimusotetta. Opinnäytetyössäni on kartoitettu Suomen ammattikorkeakoulujen lastensuojelun koulutustarjontaa opetussuunnitelmien avulla sekä lisä- ja täydennyskoulutuksien sisältöjä ammattikorkeakouluissa sekä yksityisissä organisaatioissa. Opinnäytetyöhöni sisältyi survey kysely kolmen laitoshoidon tarjoavan organisaation korkeakoulututkinnon suorittaneille työntekijöille. Työntekijöiltä kartoitettiin erilaisten kysymysten avulla kokemusta oman ammattikorkeakoulututkinnon sisällöstä sekä sen tarjoamasta ammatillisesta osaamisesta työskennellä laitostyössä.

Opinnäytetyöni toteutettiin osana kansainvälistä lastensuojelun kehittämisen ERCCI hanketta (Empowering Residential Child Care through Interprofessional Training). ERCCI hake on viiden eurooppalaisen korkeakoulun yhteinen hanke vuosille 2018-2021, jonka tarkoituksena on kehittää lastenkotityöntekijöiden ammatillista koulutusta ja osaamista. ERCCI hankkeen tuotoksena syntyy MOOC (Massive Open Online Course), joka on verkossa opiskeltava korkeakoulutasoinen koulutuskokonaisuus lastensuojelussa työskenteleville. MOOC opintokokonaisuus on kaikille avoinna syksyllä 2021 Turun ammattikorkeakoulun oppimisalustalla.

Lastensuojelun laitostyöntekijöille suunnatussa kyselyssä 59% vastanneista koki saaneensa hyvän pohjan omasta tutkinnostaan työskentelyyn lastensuojelulaitoksessa. 67% kyselyyn vastanneista olisi toivonut kuitenkin lisää laitoshoidon sisältävää koulutusta oman tutkintonsa sisältöön.

Opinnäytetyöni tuloksena voidaan todeta, että laitostyöhön tulisi saada kohdennettua lisäkoulutusta tulevaisuudessa. Yhteistyötä lastensuojelussa toimivien tahojen kanssa tulisi myös yhteisen koulutuksen avulla kehittää. Tulevaisuudessa on tärkeää turvata osaavan henkilöstön riittävä määrä, työssäjaksaminen sekä ammatitaito.

ASIASANAT:

Lastensuojelu, laitoshoidon, lastenkotityö, opetus, ammattikorkeakoulu, sijainnista, ammatillinen osaaminen

MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Master of healthcare | Development and management of social affairs and health

2021 | 51pages, 7 pages in appendices

Elina Roos

RESIDENTIAL CHILDCARE TRAINING IN FINLAND

RCC workers experiences of the contents of university degree of applied sciences

The purpose of my thesis was to find out the extend and need of Residential Child Care training in Finland. The research method used was a quantitative and qualitative research approach. In my thesis, the educational training of RCC has been mapped by investigating the university curriculas, as well as the contents of RCC training in universities of applied sciences and private organisations. My thesis included a survey of university graduates of three RCC organizations. Using various questions, the employees experiences were mapped of the adequacy of their own degree to work in the RCC.

My thesis was a part of the international child protection development ERCCI project (Empowering Residential Child Care through Interprofessional Training). ERCCI is a co-operation project of five European universities for 2018-2021, which aims to develop the vocational training and skills of RCC workers. The aim of ERCCI project is the MOOC (Massive Open Online Course), which is an online training package for employees and students in RCC.

In survey of employees in RCC, 59% of the respondents told that they had obtained a good skills of their own degree training for working in RCC. 67% of the respondents would have liked more RCC linked content of their degrees. Most of the respondents also felt that the salary did not correspond to the demands of working in RCC. Some of the regulations in the Child Welfare Act were also perceived as negative burden.

As a result of the thesis, it can be indicated that additional training for RCC work should be provided more in the future. Co-operation quarters involved in RCC should also be developed through training. In the future of RCC, it is important to ensure a sufficient number of skilled personnel, resilience at work and the permanent employees by empowering their professional skills.

KEYWORDS:

Residential Child care, RCC, Foster care, Education, Expertise, Professional skills,

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO.	6
1 JOHDANTO	7
2 SUOMALAINEN LASTENSUOJELUN LAITOSHOITO	9
2.1 Lastensuojelun laitosmuotoinen sijaishuolto	9
2.2 Sosiaalihuollon työntekijät sekä kelpoisuudet	11
3 KORKEAKOULUJÄRJESTELMÄ	15
3.1 Ammattikorkeakoulutus	17
3.2 Yliopistot	18
3.3 Erikoistumis- sekä täydennyskoulutus Suomessa	19
3.4 Tutkintojen viitekehtykset	20
4 LASTENSUOJELUN LAITOSTYÖN OPETUSTA SISÄLTÄVÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT SUOMESSA	22
4.1 Sosionomi Amk ja Yamk	23
4.1.1 Sosionomikoulutuksen (AMK) kompetenssit	24
4.2 Yhteisöpedagogi Amk	25
4.3 Lastensuojelutyön erikoistumisopinnot	25
4.4 Lastensuojelutyön täydennyskoulutukset	26
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	28
5.1 ERCCI hanke	28
5.2 Opinnäytetyön tarve ja tavoite	28
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	30
6.1 Tutkimussuunnitelma	31
6.2 Tutkimuskysymykset	32
6.3 Opinnäytetyön tiedon keruu	33
7 OPINNÄYTETYÖN ANALYSOINTI	35
7.1 Opinnäytetyön aineiston keruu ja analysointi	35

8 TULOKSET	36
8.1 Lastensuojelun laitoshoidon opetus Suomessa	36
8.2 Webropol kyselyn tulokset	38
9 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA ETTISYYS	44
10 LOPUKSI	46
LÄHTEET	48

KUVAT

Kuva 1. Suomen koulutusjärjestelmä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020c)	17
---	-----------

KUVIOT

Kuvio 1. Sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetenssit ja ammatillinen ydinosaminen (Sosiaalialan AMK-verkosto 2021.)	25
Kuvio 2. Kvantitatiivinen tutkimusmalli (Kananen 2015, 197)	32
Kuvio 3. Lastensuojelun opintojen opintopisteet koulutuksittain	39
Kuvio 4. Kyselyyn vastanneiden tutkintojakauma	41
Kuvio 5. Kyselyyn vastanneiden työkokemus lastensuojelussa	42
Kuvio 6. Työntekijöiden kokemus omasta tutkinnosta	42

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje kyselyyn.	
Liite 2. Kyselylomakkeen sivut 1-4	
Liite 3. Talk seminaarin posterit	
Liite 4. Milanon seminaariviikon ohjelma	

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO. ¶ .

AMK	Ammattikorkeakoulu
ERCCI	Empowering Residential Child Care through Interprofessional Training
LSL	Lastensuojelulaki
MOOC	Massive Open Online Course
OKM	Opetus- ja Kulttuuriministeriö
op	Opintopiste
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
THL	Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos
YAMK	Ylempi ammattikorkeakoulu

1 JOHDANTO

Lastensuojeluilmoitusten määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Kodin ulkopuolelle oli vuoden 2019 aikana sijoitettuna kaikkiaan 18 928 lasta ja nuorta. Koskaan ennen ei ole ollut yhtä paljon kiireellisesti sijoitettuja, huostassa olevia tai muuten sijoitettuja lapsia ja nuoria kuin 2019. Kaikista, viimeisimmän sijoituspaikan mukaan tilastoiduista lapsista ja nuorista 42,4 prosenttia oli perhehoidossa , 9,1 prosenttia ammatillisessa perhekotihoidossa , 40,5 prosenttia laitoshoidossa ja loput 8,0 prosenttia (1 520) muussa hoidossa . Laitoksissa olleiden lasten ja nuorten osuus kasvoi 1,7 prosenttiyksikköä edelliseen vuoteen verrattuna. (THL 2020a, 1-9)

THL:n tilastoraportin perusteella voidaan todeta, että laitospuolelta sijaishuoltoa tarvitaan tulevaisuudessa todennäköisesti yhä enemmän. Lastensuojeluilmoitusten määrien kaksinkertaistuessa kymmenessä vuodessa voidaan todeta, että myös muille lastensuojelun sijaishuollon muodoille ja osaavalle henkilökunnalle on Suomessa suuri tarve. Tällä hetkellä media uutisoi laajasti lastensuojelun ongelmakohtista. Suuri asiakas- tarve, epäkohdat, osaavan henkilökunnan rekrytointiongelmat sekä nuorten lisääntynyt huonovointisuus ovat suuria ongelmia, jotka ovat suuri yhteiskunnallinen huoli. Myös Covid-19 pandemian aiheuttamat ongelmat lapsille ja nuorille tulee ottaa huomioon ennakoitavasti, ongelmat saattavat näkyä yhteiskunnassamme vasta vuosien kuluttua.

Sudenlehti ja Uusitalo (2018) ovat kuvanneet lastensuojelutyön haasteena olevan käytönteorian puute. Asioita tehdään, mutta usein ei tiedetä miten ja miksi. Alan koulutus antaa valmiudet työhön, mutta koulutuksesta saatua teoreettista tietoa ja tutkimustietoa on vaikea soveltaa työhön ja sen vaihtuviin tilanteisiin. Tarvitaan uudenlaista käytäntö- asiantuntemusta , joka rakentuu tilanteissa ja yhteisön keskusteleavassa tiedonmuodos- tuksessa, johon liittyy myös teoreettinen ja tutkimuksellinen tieto.

Media on uutisoinut myös lastensuojelun rekrytointiongelmista jo valtakunnallisesti. Timonen-Kallio & Hämäläinen kertovat (Alion 2021) haastattelussa, lastensuojelulaitoksilla olevan suuria vaikeuksia rekrytoida osaavaa ja kouluttautunutta henkilökuntaa. Alalla on tämän vuoksi suuri vaihtuvuus. Parhailaan lausuntokierroksella olevassa hallituksen la- kiesityksessä todetaan, että lastensuojelulaitoksissa tehtävä työ perustuu henkilöstön erityisosaamiseen. Nykyinen koulutus ei anna riittäviä valmiuksia vaatimaan sijaishuol- toon. Kansalliset koulutusstandardit puuttuvat. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opetusohjelmissa lastensuojelun opetuksen sisältö ja laajuus vaihtelevat hyvinkin paljon.

Lastensuojelun opetuksen yhteisenä viitekehyksenä on lastensuojelulaki. Riittävän sijaishuollon erityisosaamisen takaamiseksi tarvitaan täydentäviä opintoja. Monissa EU-maissa lastensuojelulaitosten työntekijät ovat sosiaalikasvattajia tai sosiaalityöntekijöitä, mutta Suomessa he ovat epämääräisesti yleisnimikkeeltään ohjaajia. Sijaishuollon henkilöstön osaamisen odotukset ja kelpoisuusvaatimukset on määritelty väljästi, jolloin työntekijöiden tieto- ja osaamis pohjan arviointi jää yksittäisten organisaatioiden ja rekrytoijan vastuulle.

ERCCI hankkeen esille nostamat teemat ja sijaishuollon henkilöstön koulutustarpeet näkyvät viranomaisten ja sijaishuollon palvelutuottajien vakavana huolena. Sijaishuollon työntekijät uupuvat nopeasti ja vaihtuvuus on merkittävä ongelma ammatillisen toimintakulttuurin ja työyhteisöjen osaamisen kehittymiselle. Lapsiasiavaltuutetun koolle kutsu- mana työryhmä on painottanut lausunnossaan 26.10.2020 tarvetta tarkentaa lastensuojelulaitoksen henkilökunnan ammatillisia osaamisvaatimuksia. Ratkaisuksi osaamisen ja koulutuksenhaasteisiin asiantuntijat ehdottavat kansallisten sijaishuollon koulutusstandardien ja -moduulien luomista. Tämän tulisi sisältää niin perus- kuin täydennyskoulutuksen sekä mahdollisuuden erikoistua sijaishuoltoon jo peruskoulutuksen aikana. (Timonen - Kallio 2020) Myös Pelastakaa lapset ry:n vetoimuksessa sijaishuollon ammatillaiset vaativat, että sijaishuollon henkilöstön saatavuuteen ja koulutukseen tehdään nopeita kohentavia toimenpiteitä, jotta lapset saavat heille kuuluvaa tarpeellista suojelua, huolenpitoa ja kasvatusta. (Pelastakaa lapset ry 2020)

Opinnäytetyöni tavoitteena yhteistyössä ERCCI hankkeen kanssa on ollut selvittää, Suomen ammattikorkeakoulujen lastensuojelun laitosmuotoisen sijaishuollon koulutustarjontaa opetussuunnitelmien avulla sekä lisä- ja täydennyskoulutuksien sisältöjä ammattikorkeakouluissa sekä yksityisissä organisaatioissa. Opinnäytetyöhöni sisältyi survey kysely kolmen lastensuojelun laitoshoidon tarjoavan organisaation korkeakoulututkinnon suorittaneille työntekijöille. Työntekijöiltä kartoitettiin erilaisten kysymysten avulla omaa kokemusta oman ammattikorkeakoulututkinnon riittävästä sisällöstä työskennellä laitostyössä.

2 SUOMALAINEN LASTENSUOJELUN LAITOSHOITO

Opinnäytetyöni teoreettiset lähtökohdat painottuvat Suomen koulutusjärjestelmään, ammattikorkeakoulu opetukseen-, sosiaalihuollon tehtävärakenteeseen-, ammattihenkilöläkiin ja lisäksi lastensuojelun laitospuoliseen sijaishuoltoon Suomessa. Sijaishuollon puolia on Suomessa useita ja opinnäytetyössäni aihe on rajattu hankkeen kautta lastensuojelun laitospuoliseen sijaishuoltoon. Suomessa opiskelija voi valita itselleen kaksi erilaista polkua opiskella itselleen korkeakoulututkinto, joko ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa. Tässä opinnäytetyössä olen selvittänyt ammattikorkeakoulujen tarjoamaa opetusta laitospuolisesta sijaishuollosta. Rajaus tehtiin ammattikorkeakoulun ja yliopisto-opetuksen välillä siksi, että Suomessa yliopistosta valmistuvat sosiaalityöntekijät opiskelevat pääsääntöisesti työskentelevät muualla kuin lastensuojelulaitoksissa.

2.1 Lastensuojelun laitospuolinen sijaishuolto

Lastensuojelun sijaishuollolla tarkoitetaan kiireellisesti sijoitetun, huostaanotetun tai kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitetun lapsen kasvatuksen ja hoidonjärjestämistä kodin ulkopuolella. Se voidaan järjestää laitoshuoltona, perhehoitona tai muulla lapsen tarpeiden määrittelemällä tavalla. Huostaanotto on aina äärimmäinen toimenpide. Jos lapsen kehitys tai terveys vaarantuu vakavasti lapsen kasvuolosuhteiden tai huolenpidon vuoksi, on lapsi otettava sen viranomaisen huostaan joka vastaa sosiaalihuollosta Huostaanotto voidaan tehdä myös, jos lapsi itse käyttäytymisellään vaarantaa kehitystään ja terveyttään. Huostaanotto voidaan tehdä myös väliaikaisesti silloin kun se on lapsen edun kannalta perusteltua. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmistelee lapsen sijoittamisen ja valitsee lapselle sijaishuoltopaikan. Päätöksen sijaishuoltoon sijoittamisesta tekee sosiaalihuollon johtava viranhaltija. Kiireellisissä tapauksissa asian valmistelu ja päätöksenteko on kunnan delegointiratkaisun mukaisen sosiaalityön viranhaltijan vastuulla. Lapselle valitaan hänen tarpeisiinsa parhaiten vastaava sijaishuoltopaikka. (THL 2021a.)

Lapsen sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon tai laitoshuoltoon toteutuu lastensuojelulain mukaisesti ja lapsi saa sijoituksensa aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka sijoituskunnan on (Lastensuojelulaki 16b §) mukaisesti järjestettävä. Sijoittajakunnan eli käytännössä lapsen asioista vastaavan

sosiaalityöntekijän on lastensuojelulain mukaan valvottava sijoituspaikan toimintaa, edistettävä lapsen etua ja varmistettava, että lapselle järjestettävä sijaishuolto on hänen yksilöllisen tarpeensa mukaista. Lisäksi sijaishuoltopaikan toimintaa valvovat se kunta, jonka alueella sijaishuoltopaikka sijaitsee sekä toimivaltainen aluehallintavirasto. (LSL 79 §1 2 momentti) Valvontaa toteuttaessaan niiden on toimittava yhteistyössä sijoittajakunnan kanssa. Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaan yksityisen sosiaalipalvelun tuottajan toimintaa valvoo sijaintikunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin, aluehallintovirasto sekä sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. (Hakalehto ym. 2016, 160-161)

Sijaishuollon palveluja voi järjestää monella tavalla. Kunta voi järjestää sijaishuollon palveluja omana palvelutuotantonaan eli kunnalla voi olla esimerkiksi oma lastensuojelulaitos. Palvelutuotantoa voi järjestää myös yhdessä useamman kunnan kanssa esimerkiksi ylläpitämällä yhteistä lastensuojelulaitosta tai ammatillista perhehoitoa. Kunta voi myös hankkia palvelun muilta kunnilta tai valtiolta (valtion koulukodit), järjestöltä (esimerkiksi Nuorten ystävät ry ja SOS-lapsikylät) tai muulta yksityiseltä palveluntuottajalta. Yksityistä palveluntuotantoa edustavat useimmat ammatilliset perhekodit. Kunta voi tehdä edellä mainituissa tapauksissa hankintayhteistyötä muiden kuntien kanssa. Lastensuojelulain lisäksi on hankintamenettelyä valittaessa huomioitava myös julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö.(THL 2021b.)

Lastensuojelulaitoksia ovat lastenkodit, koulukodit ja muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset. Muita lastensuojelulaitoksia ovat esimerkiksi vastaanottokodit ja nuorisokodit. Perhehoito on lapsen pysyväisluontoisessa sijoituksessa ensisijainen ratkaisu. Se ei kuitenkaan aina ole mahdollista, esimerkiksi, jos lapsen oireilu on erityisen haastavaa. Laitoshoido on usein paras ratkaisu, kun lapsen tilanne edellyttää erityistä ammatillista osaamista. Hyvin järjestettyä laitoshoidoa voidaan usein pitää parhaana ratkaisuna sijaishuollon järjestämiseksi myös silloin, kun lapsen sijoitus on väliaikainen. Tällöin laitoshoidossa pyritään myös työskentelemään kiinteästi lapsen vanhempien kanssa ja mahdollistamaan tiivis yhteydenpito lapsen ja hänen vanhempiensa välillä. Laitoshoido on usein tarkoituksenmukaisin ratkaisu myös sijaishuollon tarpeessa olevalle murrosikäiselle lapselle. (THL 2021c.)

Yhteenvetona lastensuojelulaitosten kehityksestä voi todeta, että vielä 1970-luvulta 1980-luvulle lähinnä vakiintuneet yleishyödylliset järjestöt tuottivat palveluja kunnallisten laitosten ohella. Suuri muutos käynnistyi 1990-luvulla, jolloin osa sijaisperheistä muuntui ammatillisiksi perhekodeiksi ja jolloin lääninhallitukset valvovina viranomaisina ryhtyivät

yhdessä ja erikseen linjaamaan edellytyksiä niiden toiminnalle. 2000-luvulla tapahtui toinen suuri murros: kentälle tuli yhä enemmän yksityisiä yrityksiä. Kun vielä 1988 yksityisten osuus laitoksista oli alle neljännes 23 %, kymmenessä vuodessa niiden osuus oli kasvanut yli puoleen 55 % ja 30 vuodessa niiden osuus on jo yli 90 % (vuonna 2018). Yleishyödyllisten yhdistysten osuus yksityisestä palveluntuotannosta on enää alle 10 % vuonna 2018. (Eriksson ym. 2018, 11.)

Nykyisellään lastensuojelu tarjoaa kunnille joko perustason tai erityistason laitoshoidtoa. Lastensuojelulaki ei lastensuojelulaitosten osalta lainkaan tunne lastensuojelun erityisyksiköitä. Niistä on kuitenkin kuntien lastensuojelun laitospalveluiden kilpailutusten myötä tullut olennainen osa lastensuojelujärjestelmää. Erityisyksiköt ovat lastensuojeluyksiköitä, joissa on enemmän henkilökuntaa kuin tavallisissa lastenkodeissa ja henkilökunnalla on erityisosaamista poikkeuksellisen haastavasti oireilevien lasten hoitoon ja kuntoutukseen kertoo (Äijälä 2020, 9.) opinnäytetyössään.

Lain mukaan yhdessä asuinyksikössä voidaan enimmillään hoitaa seitsemää lasta tai nuorta. (LSL, 59§.) Näin lastensuojelulaitosten henkilöstövahvuus on lähtökohtaisesti laissa asetettu lapsiin nähden 1,0 kertaiseksi. Kuntien kilpailutuksissa erityisyksiköiden henkilöstövahvuudeksi on taas vakiintunut 1,3-kertainen ohjaajien suhdeluku lapsiin nähden. (Äijälä 2020, 9.)

Vuonna 2018 Suomessa on ollut toiminnassa 443 yksityistä sijaishuollon ympärivuorokautista hoitoa tarjoavaa palveluntuottajaa, ja näillä on yhteensä 671 toimintayksikköä. Yksityiset palveluntuottajien toimintayksiköt tuottavat ympärivuorokautista hoitoa neljällä palvelualalla: laitoshoidtoa, ammatillista perhehoitoa, ensi- ja turvakotitoimintaa sekä perhekuntoutusta. Ylivoimaisesti eniten yksiköitä on lastensuojelun laitospalveluissa (365), ammatillisia perhekoteja on toiseksi eniten (249). Ensi- ja turvakoteja sekä perhekuntoutusyksiköitä on vajaat 60. (Eriksson ym. 2018, 16-17)

2.2 Sosiaalihuollon työntekijät sekä kelpoisuudet

Sosiaalihuollon kelpoisuudet ovat kehittyneet syklisesti usean vuosikymmenen aikana. Lähtökohtana voi pitää vuoden 1983 asetusta sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista. Kaikkiaan 1980-luku oli merkittävien muutosten aikaa, jolloin alan lainsäädäntö kehittyi, mm. sosiaalihuoltolaki tuli voimaan vuonna 1984. Samalla

vuosikymmenellä alan koulutus muotoutui uudella tavalla, sillä yliopistojen sosiaalityön koulutus laajeni voimakkaasti uusien yksiköiden myötä (Joensuu, Lappi, Kuopio, Turku) ja opistoasteen koulutus uudistui. Nopean muutoksen vuoksi kelpoisuusvaatimuksia uusittiinkin jo seuraavan vuosikymmenen alussa uudella asetuksella sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista vuonna 1992. Asetus oli tavallaan vanha jo syntyessään, sillä koulutusten uudistuminen kiihtyi: vuodesta 1994 alkaen puolet sosiaalityön koulutusta antavista yliopistoista (Lappi, Kuopio, Tampere) vakiinnutti sosiaalityön pääainevastuun koulutusmallin toisten seurattessa vuoden 1999 koulutusasetuksen (asetus yhteiskuntatieteellisistä tutkinnoista 615/1999) myötä. Lisäksi kesellä vuosikymmenten suurinta lamaa opistoasteen koulutuksesta siirryttiin kokonaan uuteen ammattikorkeakoulujärjestelmään, ja myös toisen asteen tutkintorakennetta uudistettiin. (Pohjola 2019, 12-13.)

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä tuli voimaan 1.3.2016. Lain tavoitteena on parantaa asiakasturvallisuutta sekä sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon. Valvira myöntää sosiaalihuollon ammattioikeuksia hakemusten perusteella Suomessa ja ulkomailla koulutetuille sosiaalihuollon ammattihenkilöille. Sosiaalihuollon ammatinharjoittamisoikeuksia on kolmenlaisia: oikeus toimia laillistettuna sosiaalihuollon ammattihenkilönä, oikeus käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä sekä rajoitettu ammatinharjoittamislupa. Laillistusta tai nimikesuojauksen rekisteröintiä haetaan tutkinnon suorittamisen jälkeen. (Valvira 2021a.) Vuoden 2016 jälkeen tehdyn sosiaalihuollon ammattihenkilölain jälkeen Pohjola (2019, 107) kertoo selvityksessään, että kaikkiaan kokonaiskuva laista oli ollut aineistojen mukaan erittäin myönteinen. Laki oli lyhyessä ajassa osoittanut tarpeellisuutensa. Se on edistänyt sosiaalihuollon ja sen palveluiden profiloitumista sekä tehtävärakenteiden kehittymistä. Se on virittänyt alalla tarvittavan osaamisen jäsentämiseen ja ammattiosaamista tuottavan koulutuksen uudistamiseen. Laki on nostanut uudella tavalla keskiöön tavoitteen sosiaalihuollon laadun kehittämisestä sekä asiakkaan oikeuksien ja asiakasturvallisuuden toteutumisesta.

Laillistusta edellytetään Suomessa seuraavissa ammateissa toimivilta: sosiaalityöntekijä, sosionomi, geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja. Laillistusta ei kuitenkaan vaadita seuraavilta kahdelta poikkeusryhmältä: tilapäisesti kyseisten ammattihenkilöiden tehtävissä toimivat sekä erivapauspäätöksen saaneet sosiaalityöntekijät. Ammattinimikkeitä, joiden käyttäminen edellyttää nimikesuojausta ovat: lähihoitaja, kodinhoitaja ja kehitysvammaistenhoitaja. Silloin, kun tehtävään säädettyinä kelpoisuusvaatimuksena ei ole

sosiaalihuollon ammattihenkilön pätevyys, työnantaja voi valita tehtävään myös muun kuin yllä mainitun ammattihenkilön. (Valvira 2021b)

Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ovat ne, jotka ovat lain nojalla saaneet ammatinharjoittamisoikeuden (laillistettu ammattihenkilö); sekä ne, joilla lain nojalla on oikeus käyttää sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattinimikettä (nimikesuojattu ammattihenkilö). Laillistettu ammattihenkilö on oikeutettu toimimaan asianomaisessa ammatissa ja käyttämään asianomaista ammattinimikettä. Nimikesuojatun ammattihenkilön ammattinimikkeistä ja ammattinimikkeen edellyttämästä koulutuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Nimikesuojatun ammattinimikkeen käyttöoikeuden edellytyksenä on lisäksi, että henkilö on merkitty 16 §:ssä tarkoitettuun sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin nimikesuojattuna ammattihenkilönä. Nimikesuojatun ammattihenkilön tehtävissä voi toimia muukin henkilö, jolla on riittävä koulutus, kokemus ja ammattitaito. Valtioneuvoston asetuksella säädetään nimikesuojatun ammattihenkilön tehtävissä toimivalta muulta henkilöltä vaadittavasta riittävästä koulutuksesta. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015)

Yhteisöpedagogi AMK- ja ylempi AMK-tutkinnot eivät ole niiden koulutusten joukossa, joiden perusteella voitaisiin myöntää jokin sosiaalihuollon ammattihenkilölain mukainen ammattioikeus tai oikeus käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä. (Kiuru 2018) Yhteisöpedagogeilla on Valviran mukaan edelleen mahdollisuus sijoittua ja toimia lastensuojelutehtävissä vaikkei nimikettä ole mainittu laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015). Joissakin kunnissa lakia on tulkittu väärin siten, ettei yhteisöpedagogikoulutuksen omannut voisi toimia lastensuojelun avo- ja sijaishuoltotehtävissä. Valviran mukaan yhteisöpedagogit voivat työskennellä monenlaisissa sosiaalihuollon palvelutehtävissä, mukaan lukien lastensuojelun avo- ja sijaishuolto. (Ryttyläinen- Korhonen 2017.)

Lastensuojelulaitoksessa on oltava lasten ja nuorten tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen nähden riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta henkilöstöä. Laitoksen hoito- ja kasvatustehtävistä vastaavan johtajan tulee täyttää sosiaalihuoltolain 46a§:n 3 momentissa säädetyt edellytykset. Hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilöstön määrässä ja henkilöstörakenteessa on otettava huomioon toimintayksikön asiakaskunnan erityistarpeet ja toiminnan luonne. Henkilöstön riittävästä määrästä, osaamisesta ja perehdytyksestä on huolehdittava siten, etteivät niihin liittyvät puutteet aiheuta rajoitusten käyttämistä, lapsen turvallisuutta vaarantavia ja ihmisarvoa alentavia rajoitustoimenpiteiden toteuttamistapoja ja käytäntöjä. (LSL 2019, 60§.)

Yksi jatkuvista kysymyksistä, joita lasten hyvinvoinnin ja sosiaalityön parissa työskentelevät ihmiset kysyvät, on, millainen koulutus tai tutkinto valmistaa tulevia lastensuojelun työntekijöitä parhaiten käytäntöön? Lasten hyvinvoinnin alalla on edessään vaikea tehtävä tarjota korkealaatuisia palveluja, joilla voidaan arvioida ja hallita riskejä sekä tarjota perheille palveluja, jotka ovat sekä tehokkaita että vaikuttavia. (Kahn- Scholaro 2014.5-6) LAPE- muutosohjelmassa 2019 selvitettiin sosionomi (AMK) -koulutuksen valmiutta lastensuojelussa toimimiseen. Sen pohjalta todettiin ammattilaisten tarvitsevan koulutusta, jossa menetelmien yleistä soveltamista sekä näyttöön perustuvuutta tuettaisiin. (Kananaja & Ruuskanen 2019, 49–50.)

Sijaishuollon henkilöstön ammatillisessa osaamisessa kaikkein tärkeintä ovat hyvät vuorovaikutustaidot, dialogisuus ja oman toiminnan reflektointi. Ammatillisesti tämä tarkoittaa, että henkilö hahmottaa työnsä lähtökohdat ja tarkoituksen tietoperustasta käsin ja ajattelee niillä käsitteillä, joista terapeutin laitokasvatuksen teoreettinen itseymmärrys rakentuu. Myös hoitotahojen ja muiden erityispalveluiden saatavuuden varmistaminen ja niiden toimivuus lapsen kohdalla katsotaan laitoksen yhdeksi työtehtäväksi. Monialainen, sektorit ylittävä yhteistyö on välttämättömyys lasten ja nuorten tehokkaampaan auttamiseen ja hoitoon. Yhteneväisen korkea-asteen moniammatillisen erikoistumiskoulutuksen myötä laitostyön ammatillinen profiili ja ammatti-identiteetti vahvistuisivat ja myös moniammatillinen työskentely tehostuisi ja laitoshoidon laatu paranisi, joka puolestaan lisäisi työntekijöiden työtyytyväisyyttä ja pysyvyyttä. Moniammatillinen täydennyskoulutus edesauttaisi myös sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetustoimen integraatiota sijaishuoltoyksiköiden kanssa. Monitoimijaisuus mahdollistaa sote-osaamisen hyödyntämisen, luottamus toisen ammattiryhmän mahdollisuuksiin auttaa lapsia on realistinen ja näin myös päällekkäinen työ vähenee. Lastensuojelun sijaishuolto mahdollistaisi näin lasten ja nuorten paikallisyhteisöön kiinnittymistä. Sijaishuollon sijoituksella on tällöin edellytyksiä olla lapsen ja nuoren myöhemmän elämän kannalta myönteinen ja voimavaroja sekä toimijuutta vahvistava tekijä. (Närhi ym. 2017, 26-29.) Lastensuojelulaitoksissa työskenteleekin laaja kirjo eri ammattiryhmien edustajia. Jokainen tuo omalla osaamisellaan lisää ammattitaitoa työyhteisöönsä.

3 SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

Jotta ymmärtäisimme Suomessa saatavaa koulutusta, tulee meidän tietää mistä Suomen koulutusjärjestelmä muodostuu. Suomalainen korkeakoulujärjestelmä perustuu ns. duaalimalliin, kahteen vaihtoehtoiseen koulutuspolkuun, ammattikorkeakoulun ja yliopiston välillä.

Duaalimalli synnyttämisen lähtökohtina ovat olleet tarpeet suomalaisen koulutusjärjestelmän parantamiseen. Ammattikorkeakoulut haluttiin luoda tiedekorkeakoulujen rinnalle, jotta voidaan paremmin vastata yhteiskunnan ja työelämän nopeisiin muutoksiin. Suomalaisessa duaalimallissa on kaksi erilaista korkeakoulusektoria, jotka täydentävät toisiaan. Ammattikorkeakouluilla ja yliopistoilla on toisistaan poikkeavat profiilit ja tehtävät. Niiden tutkintojen sisällöt ja tutkintonimikkeet ovat erilaisia. (Lapiolahti 2007.)

Suomen koulutusjärjestelmä muodostuu: varhaiskasvatuksesta, jota järjestetään lapsille pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista esiopetuksesta, jota järjestetään lapsille pääsääntöisesti oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna yhdeksänvuotisesta yleisivistävästä perusopetuksesta (peruskoulu), peruskoulun jälkeisestä toisen asteen koulutuksesta, johon kuuluvat ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus korkea-asteen koulutuksesta, jota annetaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa aikuiskoulutusta on lisäksi tarjolla kaikilla koulutusasteilla. Koulutusjärjestelmä nähtävissä kuvassa 1. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a).

Laajennettu oppivelvollisuus astuu voimaan vuonna 2021. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran niihin oppivelvollisiin, jotka keväällä ovat perusopetuksen 9. luokalla (pääosin vuonna 2005 syntyneet). Jatkossa oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto). Oppivelvollisuusiän nostaminen 18 vuoteen ja oppivelvollisuuden laajentaminen toiselle asteelle edellyttää sen varmistamista, että kaikilla perusopetuksen päättävillä on toisen asteen opinnoissa tarvittavat tiedot, taidot ja osaaminen. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2021b.)

Suomi on osana Bolognan prosessia, joka on 48 Euroopan maan välinen yhteistyöaloite korkeakoulutuksen alalla. Bolognan prosessin avulla pyritään yhtenäistämään eri Euroopan maiden korkeakoulutusjärjestelmiä. Prosessin tuloksena on perustettu eurooppalainen korkeakoulutusalue, jonka tavoitteena on helpottaa opiskelijoiden ja henkilöstön

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimii 23 ammattikorkeakoulua ja 13 yliopistoa. Ammattikorkeakouluista 2 ovat ruotsinkielisiä. Yliopistoissa korostuu tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus. Ammattikorkeakoulut puolestaan tarjoavat käytännönläheistä ja työelämän tarpeisiin vastaavaa koulutusta. Ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan pääpainopiste on soveltavassa tutkimus- ja kehitystyössä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020c.)

Suomessa toimivat ammattikorkeakoulut vuonna 2019:

Centria ammattikorkeakoulu, Diakonia ammattikorkeakoulu, Haaga- Helia ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Karelia-ammattikorkeakoulu, Lahden ammattikorkeakoulu, Lapin ammattikorkeakoulu, Laurea-ammattikorkeakoulu, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Oulun Ammattikorkeakoulu, Saimaan ammattikorkeakoulu, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Savonia ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulu, Turun ammattikorkeakoulu, Vaasan ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Arcada sekä Yrkeshögskolan Novia. (OKM 2019.)

3.1 Ammattikorkeakoulutus

Ammattikorkeakoulut (AMK) ovat pääosin monialaisia ja alueellisia korkeakouluja, joiden toiminnassa korostuu yhteys työelämään ja alueelliseen kehittämiseen. Niiden tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Tämän lisäksi ammattikorkeakoulut harjoittavat opetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa, alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. (OKM 2020) Ammattikorkeakouluilla on laaja autonomia ja opetuksen sekä tutkimuksen vapaus. Ammattikorkeakoulut ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä ja päättävät itse sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Ammattikorkeakoulutoiminta edellyttää valtioneuvoston myöntämää toimilupaa. (OKM 2020a) Ammattikorkeakoulut päättävät koulutustensa opetussuunnitelmista itsenäisesti.

Samannimisen koulutuksen sisällössä voi eri ammattikorkeakouluissa olla muun muassa erilaisia suuntautumisvaihtoehtoja. (Opintopolku 2021a.)

Ammattikorkeakoulussa voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat korkeakoulututkintoja ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat ylempiä korkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulu voi järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä täydennyskoulutusta. Lisäksi ammattikorkeakoulut järjestävät ammatillista opettajankoulutusta. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon edellytyksenä on suoritettu ammattikorkeakoulututkinto tai muu soveltuva korkeakoulututkinto. Lisäksi ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittamaan valittavalta edellytetään kolmen vuoden työkokemusta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Ammattikorkeakoulussa suoritettavista tutkinnoista, tutkintotavoitteista ja opintojen rakenteesta sekä muista opintojen perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020d.)

3.2 Yliopistot

Yliopistojen perustehtävänä on harjoittaa tieteellistä tutkimusta ja antaa siihen perustuvaa ylintä opetusta. Yliopistot edistävät elinikäistä oppimista, toimivat vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja edistävät tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yliopistoilla on itsehallinto, jolla turvataan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus. Yliopistot ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä, jolla on päätöksentekooikeus sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Yliopistokeskukset täydentävät Suomen yliopistokenttää niillä alueilla, joilla ei ole omaa yliopistoa ja kokoavat alueillaan toimivan yliopistollisen toiminnan. Yhteistyöhön osallistuvat usein myös alueen ammattikorkeakoulut, kunnat ja maakuntaliitto. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020e.)

Yliopistoissa voidaan suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja. Yliopistot voivat järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena yliopisto-opetuksena tai muutoin erillisinä opintoina ja täydennyskoulutusta. Ylempi korkeakoulututkinto suoritetaan alemman korkeakoulututkinnon tai sitä vastaavan koulutuksen jälkeen. Yliopistojen jatkotutkintoja ovat tohtorin ja lisensiaatin tutkinnot, jotka suoritetaan ylempään korkeakoulututkinnon tai sitä tasoltaan vastaavan koulutuksen jälkeen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen

rakenteesta ja muista opintojen perusteista. Korkeakoulut voivat järjestää myös erikoistumiskoulutusta, tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena korkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä täydennyskoulutusta. (OKM 2020d.)

Siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa, säädetään valtioneuvoston asetuksella (valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista 794/2004). Yliopistojen koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella (opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä 1451/2014), joka valmistellaan yhteistyössä yliopistojen kanssa. Siitä, mitä ammattikorkeakoulututkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulun tulee antaa, määrätään ammattikorkeakoulun toimiluvassa. Toimiluvassa voidaan tarvittaessa myös täsmentää tutkintokohtaista koulutusvastuuta. (OKM 2020d.)

Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa voi suorittaa kokonaisen tutkinnon lisäksi myös korkeakoulututkintojen osia. Korkeakoulut tarjoavat mahdollisuuksia suorittaa tutkinnon osia avoimena yliopisto- ja ammattikorkeakouluopetuksena tai erillisinä opintoina. Tutkintojen osia voi suorittaa yksittäisinä kursseina tai laajempina kokonaisuuksina. Korkeakoulut voivat koostaa tutkintojen osista työelämän tarpeen mukaisia yhtenäisiä koulutuskokonaisuuksia. (OKM 2020d.)

Lastensuojelun laitoshoidon arjessa työskentelee laaja kattaus ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita sosionomeja, sairaanhoitajia, yhteisöpedagogeja sekä ammatillisen koulutuksen saaneita lähihoitajia. Yliopistoista valmistuvat sosiaalityöntekijät työllistyvät toki lastensuojeluun, mutta he eivät tee työtään lastensuojelun ohjaajina jonka vuoksi opinnäyteydessä haluttiin kohdentaa tutkimuksellinen osan laitostyötä tekeville ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille joiden opintoihin sisältyy lastensuojelun opetusta.

3.3 Erikoistumis- sekä täydennyskoulutus Suomessa

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset on tarkoitettu korkeakoulututkinnon suorittaneille ja työelämässä toimineille. Erikoistumiskoulutus tähtää asiantuntijuuden ja osaamisen vahvistamiseen korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämisosaamiselle ja painoaloille perustuvalla koulutuksella. Läheinen yhteys työ- ja elinkeinoelämään on erikoistumiskoulutuksissa tärkeä. Erikoistumiskoulutuksen vähimmäislaajuus on 30 opintopistettä. Erikoistumiskoulutuksen tavoitteena on tuottaa osaamista sellaisilla

asiantuntijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa. Valtio rahoittaa erikoistumiskoulutuksen järjestämistä. Korkeakoulut voivat järjestää erikoistumiskoulutusta maksutta tai periä enintään 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvaa opintopistettä kohden. Erikoistumiskoulutuksena voidaan järjestää vain koulutus, jonka perusteista on sovittu yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen keskinäisessä yhteistyössä. Sopimusmenettelyn aikana tulee tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa. (OKM 2020d.)

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat tarjota täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutusta toteutetaan liiketaloudellisin perustein. Korkeakoulut eivät voi käyttää julkista rahoitusta liiketaloudellisin perustein toteutettavan toiminnan tukemiseen. Täydennyskoulutusta ovat muun muassa yrityksille ja yhteisöille räätälöidyt koulutus- ja kehittämissohjelmat, työvoimakoulutus sekä avoimesti tarjolla olevat koulutusohjelmat kuten MBA-ohjelmat. Korkeakoulut voivat tarjota maksullisena täydennyskoulutuksena myös korkeakoulututkintojen osia. (OKM 2020d.) Suomessa myös yksityiset yritykset tai organisaatiot voivat tuottaa täydenny- ja erikoistumiskoulutuksia.

Vuoden 2005 elokuun alussa tuli voimaan sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutusta koskeva sosiaalihuoltolain muutos. Lakiuudistuksen tavoitteena on turvata sosiaalihuollossa työskentelevän henkilöstön mahdollisuudet ylläpitää ja uudistaa ammattitaitoaan työelämän ja palvelurakenteen muuttuessa. (Kallio ja Sarvimäki 2006, 3) Kunnilla on lakisääteinen velvoite järjestää täydennyskoulutusta sosiaalihuollon henkilöstölle. Vastuu täydennyskoulutuksen mahdollistamisesta ja sen rahoittamisesta on pääosin työnantajalla. (STM 2021)

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki 5 § velvoittaa sosiaalihuollon ammattilaisia ylläpitämään ja kehittämään ammattitaitoaan sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Myös työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammattihenkilö saa työssään tarvittavan perehdytyksen ja että hän voi osallistua tarpeelliseen koulutukseen. (Talentia 2021)

3.4 Tutkintojen viitekehykset

Suomen tutkintojen viitekehys kuvaa kansalliseen koulutusjärjestelmäämme kuuluvat tutkinnot, oppimäärät ja muut laajat osaamiskokonaisuudet. Viitekehys kattaa muun

muassa yleissivistävän koulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen. Tutkinnot, oppimäärät ja muut laajat osaamiskokonaisuudet on sijoitettu kahdeksalle tasolle niiden edellyttämän osaamisen perusteella. Tasolla 6 ovat ammattikorkeakoulututkinnot ja alemmat korkeakoulututkinnot, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset, joiden kohderyhmänä ovat alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt sekä kirkon erityiskoulutukset ja pastoraalitutkinto. Tasolla 7 ovat ylemmät korkeakoulututkinnot ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset, joiden kohderyhmänä ovat ylemmän korkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt sekä ylempi pastoraalitutkinto, esiupseerikurssi, sotatalouden ja tekniikan lisäopinnot ja rajatun lääkkeenmääräämisen erikoispätevyys. Viitekehyksestä käytetään englanniksi nimeä Finnish National Framework for Qualifications and Other Competence Modules ja lyhennettä FINQF. Suomen tutkintojen viitekehys perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston suositukseen eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten (European Qualifications Framework, EQF) perustamisesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi. Suomen tutkintojen viitekehys on myös yhdenmukainen eurooppalaisen korkeakoulututkintojen viitekehysten (European Higher Education Area (EHEA) qualifications framework) kanssa. (Opetushallitus 2021b)

4 LASTENSUOJELUN LAITOSTYÖN OPETUSTA SISÄLTÄVÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT SUOMESSA

Lastensuojelussa toinen korkeasti koulutettu työntekijäryhmä ovat ammattikorkeakouluista valmistuneet usein sosiaaliohjaajan nimikkeellä työskentelevät sosionomit. Suurimmassa osassa ammattikorkeakoulujen sosionomiopintoja opiskelija valitsee opetus sisältöjen painotuksen oman kiinnostuksensa mukaan. Sosionomiopiskelijat saavat teoreettista perehtymistä lapsuuteen ja nuoruuteen kehitysvaiheena, lastensuojelun ja erityiskasvatuksen kysymyksiin, lapsiperhe- ja lastensuojelupalveluihin sekä niihin liittyvään lainsäädäntöön. Tällöin ko. korkeakoulujen sosionomiopiskelijat saavat perehdytystä myös asiakasperheiden vuorovaikutteisen ohjaustyön käytäntöihin (asiakastyön menetelmät) ja näiden osana lähtökohdat asiakas-, lapsi- nuorisolähtöisen toiminnan ohjaukseen esimerkiksi sijaishuollon tehtävissä. Käytännön työhön perehtymistä sosionomiopintoihin kuuluu yliopisto-opintoihin verrattuna huomattavasti enemmän. Ylipäätään käytännön oppimisareenoiden valinta on pitkälti opiskelijälähtöistä, kuten sosiaalityön opinnoissakin. Ammattikorkeakoulujen vastauksista nousee esiin, että sosionomien keskeinen ammatillinen kompetenssi on nykyään myös palveluohjausosaaminen. Palveluohjaus on sosiaalialalla yleisesti laajeneva tehtävä etenkin valinnanvapauden piiriin kuuluvissa toiminnoissa. Sen sijaan tämän opintosisällön osuvuutta laadukkaan lastensuojelutyön vaatimukseen tulisi jatkossa tarkastella siltä kannalta, että palvelujärjestelmän heikkona kohtana asiakkaiden silmissä näyttäytyy niin sanottu pois lähettämisen kulttuuri, jonka vahvistamista ei olisi suotavaa koulutusjärjestelmän tukevan. (Kananoja & Ruuskanen 2019 s. 47-51)

Tällä hetkellä kaikkien yliopistojen opetussuunnitelmissa on aineopinnoissa vähintään yksi 5 op laajuinen kurssi lastensuojeluun (neljässä yliopistossa kuudesta kaikille opiskelijoille pakollisena kurssina). Sen sisällöissä painottuvat lastensuojelun yhteiskunnallinen kehys, oikeudelliset ja eettiset periaatteet, lastensuojelu toimintana ja lastensuojelun asiakasprosessi, osallisuus sekä lasten, nuorten ja vanhempien asema lastensuojelun ja sosiaalihuollon asiakkaina. Lastensuojelua käsitellään myös käytännön opetusjaksoilla, joita on yliopistosta riippuen 3–5 opintojaksoa opintojen aikana. Käytettävissä ei ole valtakunnallisesti tai edes yliopistokohtaisesti tietoa siitä, miten suuri osa sosiaalityön

pääaineopiskelijoista suorittaa käytännön opetusjakson lastensuojelussa. (Kananaja & Ruuskanen 2019, 46-47)

4.1 Sosionomi Amk ja Yamk

Ammattikorkeakouluissa on vain yksi sosiaalialaan kiinnittyvä ammattikorkeakoulututkinto, jonka tutkintonimike on sosionomi (AMK). Sosionomikoulutusta tarjotaan myös ylempänä ammattikorkeakoulututkintona (YAMK). (Arene 2017, 6.) Ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaa ja opetussuunnitelmia kartoitettaessa, Suomessa lastensuojelun opetus painottuu selkeästi Sosionomi Amk tutkintoon. Sosionomi Amk koulutuksen kesto Suomessa on 3,5 vuotta ja laajuus 210 op. (Turun ammattikorkeakoulu 2021b.) Opinnit muodostuvat perus-, ammatti- ja vapaasti valittavista opinnoista, harjoittelusta sekä opinnäytetyöstä. Sosionomin tyypillisiä työkenttiä ovat: lasten ja perheiden parissa tapahtuva työ, vanhustyö, vammaistyö, mielenterveystyö, aikuissosiaalityö, päihde- ja kriminaalityö sekä maahanmuuttajatyö. (Opintopolku 2021b.) Valinnaiset ammattiopinnot syventävät osaamista työskentelyyn aikuisten parissa, lasten-, nuorten ja perheiden kanssa sekä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus edellyttää 85 op varhaiskasvatukseen suuntaavia opintoja. (Turkuamk 2021b.) Suomessa voi suorittaa myös Sosionomi YAMK tutkinnon joka on laajuudeltaan 90 opintopistettä. Opinnit koostuvat ydinosaamisesta 30 op, opinnäytetyöstä 30 op ja täydentävistä, monialaisista opinnoista 30 op. Ylemmän amk-tutkinnon avulla voi syventää ammatillista osaamistaan työelämässä hankkimansa työkokemuksen jälkeen. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa saman kelpoisuuden julkisiin virkoihin kuin yliopistossa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto. Opintoihin voi hakeutua kun edellä mainitun korkeakoulututkinnon suorituksen jälkeen on hankittu vähintään kahden vuoden työkokemus asianosaiselta alalta. Asianomaiseksi alaksi katsotaan sekä ala, jolle nyt ollaan hakemassa että ala, jolta korkeakoulututkinto on. Ammattikorkeakoulun harkinnan mukaan työkokemukseksi voidaan hyväksyä myös aiemmin suoritettun opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon (tutkinto voi olla miltä koulutuslata tahansa) jälkeen, ennen korkeakoulututkintoa hankittua työkokemusta. (Opintopolku 2021c.)

4.1.1 Sosionomikoulutuksen (AMK) kompetenssit

Sosiaalialalla tarvittavaa osaamista kuvaavat kompetenssit ovat: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Alla olevassa taulukossa 1 on jokaisen osaamisalueen alla määritelty ne keskeiset osatekijät, joilla kyseinen osaaminen tuotetaan. (Sosiaalialan amk verkosto 2021)

Kuvio 1. Sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen. (Sosiaalialan AMK-verkosto 2021.)

4.2 Yhteisöpedagogi Amk

Yhteisöpedagogi Amk tutkinnon kesto Suomessa on 3,5 vuotta ja laajuus 210 op. Yhteisöpedagogin tutkinnosta valmistuu arvostavan kohtaamisen ammattilaisia nuorisotyön ja järjestötyön erilaisille kentille sekä yhä moninaisempiin ammatillisiin toimintaympäristöihin yhteiskunnan eri sektoreilla. Tutkinto koostuu yleisistä opinnoista, ammatillista opinnoista, syventävistä sosiaalialan opinnoista, opinnäytetyöstä sekä vapaasti valittavista opinnoista. (Opintopolku 2021b.)

Yhteisöpedagogi (AMK) -tutkinnon suorittanut ei voi toimia sosiaalihuollon ammateissa, jotka on säädetty suojatuiksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ainoastaan ko. ammattinimikettä ei saa käyttää. Yhteisöpedagogi (AMK) -tutkinnon suorittanut voi kuitenkin toimia nimikesuojatun ammattihenkilön työnkuvaan kuuluvissa työtehtävissä (Valviran lausunto 15.3.2017), kun käytetään jotain muuta, suojaamatonta ammattinimikettä ja tehtävään valitulla on työnantajan arvion mukaan riittävä kokemus, koulutus ja ammattitaito. Niillä ammattinimikkeillä toimittaessa, joita ei edellä ole mainittu suojatuiksi, riittää siis tehtävään soveltuva koulutus. Tehtävään soveltuvan koulutuksen määrittelee puolestaan työnantaja. (Nuoriso ja liikunta-alan asiantuntijat ry 2017.)

4.3 Lastensuojelutyön erikoistumisopinnot

Turussa alkoi ensimmäinen lastensuojelutyön asiantuntijuutta kehittävä koulutus vuonna 2017. Opinnot järjestettiin yhteistyönä 4 ammattikorkeakoulun kanssa. (Turun ammattikorkeakoulu 2017) Lastensuojelutyön erikoistumiskoulutus soveltuu kaikille, jotka ovat suorittaneet sosionomi (AMK) tutkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon tai AMK-tutkintoja edeltäneen opistoasteen tutkinnon, esimerkiksi sosiaalikasvattaja tai sosiaaliohjaaja. Koulutus soveltuu myös lasten ja perheiden parissa työskenteleville, esimerkiksi sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan tutkinnon ammattikorkeakoulussa tai opistoasteella suorittaneille. Koulutuksen laajuus on 30 op.(Opintopolku 2021b.) Suoraan erikoistumiskoulutus kertoo sisältävän avohuollon ja sijaishuollon työmenetelmiä sekä käytäntöjä 5 opintopistettä. Opintojakson sisältönä tällä opintojaksolla olivat perehtyminen lastensuojelutyön ammatillisen menetelmäosaamisen teoreettisiin ja käytännöllisiin ulottuvuuksiin. Lisäksi opintojaksolla perehdytään erityisesti avohuollon ja sijaishuollon

työmenetelmiin ja hyviin käytäntöihin. Opintojakson osaamistavoitteina on syventää osaamistaan lapsi- ja perhelähtöisen lastensuojelun työmuodoista, -menetelmistä ja -käytännöistä. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija osaa perustella teoreettisesti lastensuojelun avohuollon ja sijaishuollon lähestymistapoja ja työmenetelmiä. Opiskelija kykenee liittämään menetelmätyöskentelyn osaksi asiakasprosessia, osoittaa konkreettisesti hallitsevansa menetelmien perustellun käyttämisen, osaa tehdä näkyväksi omaa osaamistaan ja arvioi työmenetelmän käyttöä suhteessa oman työpaikan toimintaan, osaamiseen ja toimintakulttuuriin. Koulutuksen osallistuja kykenee valitsemaan käyttöönsä näyttöön perustuvan asiakastyön työmenetelmän tai hyvän käytännön. Opintojakson oppimistehtävä toimii erikoistumiskoulutuksen lastensuojelutyön menetelmäopin-tojen yhteenvetona. (Tampereen ammattikorkeakoulu 2021.)

Opintojaksot erikoistumisopinnoissa:

Lapset, nuoret ja perheet yhteiskunnassa – eettisesti kestävä lastensuojelutyö muuttuvassa yhteiskunnassa (3 op), Asiakasprosessi lastensuojelutyössä (5 op), Osallistavat asiakastyön menetelmät ja käytännöt lastensuojelutyössä (2 op), Kriisi- ja traumatyö lastensuojelutyössä (5 op), Ehkäisevän lastensuojelutyön työmenetelmät ja -käytännöt (5 op), Lastensuojelun avohuollon ja sijaishuollon työmenetelmät ja -käytännöt (5 op) sekä Palvelujen, työmuotojen, -menetelmien ja -käytäntöjen kehittäminen lastensuojelutyössä (5 op). (Opintopolku 2021b)

Lastensuojelutyön erikoistumiskoulutuksen opintojaksot täydentävät toisiaan, ja sisällöissä painottuvat lastensuojelun työmuodot, -menetelmät ja -käytännöt sekä niiden kehittäminen. Lisäksi korostuu monialaisten ja moniammatillisten verkostojen hyödyntäminen lastensuojelutyössä. Yhteistoteutuksen myötä mukaan on saatu monia paikallisia näkökulmia ja lastensuojelutyön monipuolista kokemusta. Koulutuksen aikaisissa sisällöissä on systemaattisesti haettu yhteyttä sekä valtakunnalliseen että paikalliseen kehittämistyöhön LAPE-hankkeen raameissa (Kananoja & Ruuskanen 47-51)

4.4 Lastensuojelutyön täydennyskoulutukset

Suomessa on tarjolla useita täydennyskoulutusmahdollisuuksia jotka sisältävät lastensuojelun laitoshoidossa tarvittavia tietoja ja taitoja. Täydennyskoulutusten tavoitteena on lisätä ja päivittää työntekijöiden ammatillista osaamista. Voidaan todeta että on myös,

että eettisesti jokaisen työntekijän olisi velvollisuus kehittää omaa ammattitaitoaan. Koulutuksia voivat järjestää Suomessa yksityiset organisaatiot tai myös ammattikoulut tai ammattikorkeakoulut. Koulutukset voivat olla maksullisia tai maksuttomia.

Lastensuojeluun liittyen täydennyskoulutuksia löytyi tutkittaessa useampia. Täydennyskoulutuksia löytyi sekä ammattikorkeakoulujen sivuilta sekä yksityisten organisaatioiden internetsivuilta. Koulutukset eivät kulkeneet suoraan lastensuojelun laitostyön nimikkeillä, mutta ovat hyödyksi laitostyötä tekeville. Täydennyskoulutuksia olivat mm. Lastensuojelun ja koulun yhteistyö, Tunne ja vuorovaikutustaidot, suunnitelmallinen lastensuojelu, lasten- ja nuorten terapeuttinen tukeminen, MAPA perusteet sekä vaativat asiakastilanteet, lasten ja nuorten tunnetaito- ohjaaja koulutus, ratkaisukeskeinen neuropsykiatrinen valmentaja, omaohjaajakoulutus, psykiatrinen lastensuojelutyö, SILTA-ohjaaja, erilaiset trauma ja kriisityön koulutukset sekä lastensuojelulakiin liittyvät koulutukset. Työntekijällä on myös itsellään oma oppimisympäristöjä jossa työntekijät voivat suorittaa eri verkkokoulutuksia tai koulutuksia järjestetään työajalla. Covid-19 tilanteesta johtuen moni koulutus on saatavilla verkossa tai etäyhteyksillä. Jokainen yllä olevista koulutuksia olisi hyödyllinen lastensuojelun laitoksessa työskentelevälle työntekijälle riippuen oman yksikön asiakasprofiloinnista.

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

5.1 ERCCI hanke

Turun ammattikorkeakoulu koordinoi kansainvälistä ERCCI (Empowering Residential Child Care through Interprofessional Training) -hanketta, jonka yhteistyökumppaneina ovat saksalainen (University of Kassel), liettualainen (Mykolas Romeris University), espanjalainen (University of Oviedo) ja italialainen (University of Milano–Bicocca) korkeakoulu. ERCCI hankkeen lähtökohtana on tutkia ja verrata lastensuojelun sijaishuollon käytäntöjä ja henkilöstön osaamistarpeita sekä tuottaa niiden pohjalta ERCCI MOOC-opintokokonaisuus. ERCCI-hankkeen tavoitteena on kehittää kansainvälisessä yhteistyössä sijaishuoltoa ja päivittää siihen liittyvää ammatillista osaamista. (Turun ammattikorkeakoulu 2019.) Hankkeen tavoitteena on myös yhdessä työntekijöiden, palveluntuottajien ja eri viranomaisten kanssa rakentaa moniammatillinen koulutuskokonaisuus, jota tullaan laajasti hyödyntämään työntekijöiden perus- ja täydennyskoulutuksessa. ERCCI MOOC on kaikkien kiinnostuneiden saatavilla syksyllä 2021 kuutena eri kieliversiona kansallisiin palvelujärjestelmän erityispiirteisiin sovellettuna. Hankkeen kulmakivi on avoin MOOC- (Massive open online course) verkkoalusta, jolla itsenäinen opiskelu on ilmaista. ERCCI-verkkokurssi jaetaan osaamisalueisiin, jotka kukin sisältävät videoklippejä, artikkeleita, testejä, tietokilpailuja, pohdintatehtäviä jne. Kunkin jakson suorittaminen vaatii aikaa keskimäärin 3-4 tuntia. Opiskelu on aikaan ja paikkaan sitomatonta ja joustaa erilaisiin aikatauluihin ja voidaan suorittaa hyvin työn ohessa. (Turun Ammattikorkeakoulu 2020)

5.2 Opinnäytetyön tarve ja tavoite

Aihe opinnäytetyöhöni syntyi hankkeen tarpeesta tutkia lastensuojelun sijaishuollon opetusta Suomessa. Opinnäytetyössäni olen tarkastellut Suomessa saatavaa lastensuojelun laitospuolisen sijaishuollon opetusta ammattikorkeakoulutasolla. Lisäksi olen kirjoittanut opinnäytetyössäni Suomessa saatavaa täydennys- ja erikoistumiskoulutusmahdollisuuksia lastensuojelun laitostyöhön liittyen. Opinnäytetyössäni pyrin arvioimaan koulutusten määrää sekä sisältöä. Opinnäytetyöni tulokset tulevat tukemaan ERCCI hankkeen koulutusmoduulin luomista.

Tavoitteenani oli myös selvittää kolmen yhteistyöorganisaatiolle lähetetyn kyselyn avulla (Turun kaupunki, Lausteen Perhekuntoutuskeskus Ry & Familiar Oy) laitoshoidossa työskentelevien kokemuksia oman korkeakoulututkinnon antamasta pohjasta työskennellä lastensuojelulaitoksessa. Tavoitteena oli myös selvittää minkälaista täydennys- ja erikoistumiskoulutusta työntekijät ovat saaneet ja miten he haluaisivat vapaan vastauksen muodossa kehittää lastensuojelun laitoshoittoa tulevaisuudessa. Tavoitteena oli luoda sähköinen kysely laitosten ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille työntekijöille. Opinnäytetyön kyselyn tulokset on tarkoitus jakaa ja antaa vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tavoitteena yhteiskunnallisesti voidaan pitää sitä, että tulevaisuudessa lastensuojelulaitoksissa työskentelee riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa jolla on kyky toteuttaa työtään tutkittuun tietoon perustuen.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

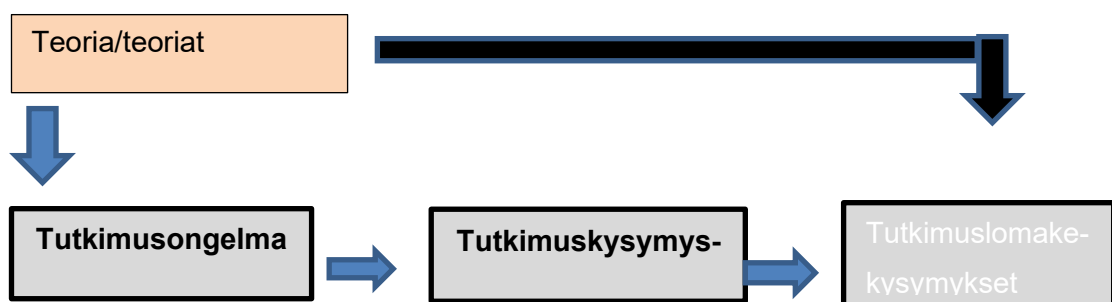
ERCCI hankkeen opinnäytetyön aiheiden tarkempi suunnittelu ja jakaminen opiskelijoille alkoi 2019 syksyllä Turun Ammattikorkeakoulussa. Projektiryhmäämme Suomessa kuului hankkeen projektipäällikkö, Turun ammattikorkeakoulun opettaja sekä 3 opiskelijaa. Mentorinamme toimi hankkeen projektipäällikkö. 2 opiskelijaa alkoivat suunnitella ja luoda sisältöä MOOC alustalle kasvatuksellisen ja terapeuttisen suhteen rakentamisesta laitoshoidossa ja itse aloitin opinnäytetyöni kartoittamalla ja hankkimalla tietoa laitoshoidon opetuksesta Suomessa. Ensimmäisessä tapaamisessa kävimme myös läpi jo aiempia ERCCI hankkeeseen liittyviä opinnäytetöitä ja kävimme läpi jatkosuunnitelmaa. Hankkeeseen sisältyi matka Milanoon hanketapaamiseen, jossa oli tarkoitus yhteistyömaiden kanssa käydä läpi MOOC:in sisältöä ja omaan opinnäytetyöhöni liittyen oli tarkoitus esitellä alustavia tuloksia omista hankkimistani tiedoista laitoshoidon koulutuksesta Suomessa. Tapasimme ERCCI hankkeen Suomen tiimin kanssa useita kertoja syksyn 2019 aikana sekä keväällä 2020. Lokakuussa opinnäytetyön suunnitelmat olivat valmiina ja ne käytiin läpi projektipäällikön ja ohjaavien opettajien kanssa. Joulukuussa 2019 Opinnäytetyön kirjallisuuskatsaus-, suunnitelma sekä tutkimussuunnitelma palautettiin ohjaavalle opettajalle. Opinnäytetyön suunnitelma esitettiin seminaarissa helmikuussa 2020. Kävimme Tammikuussa 2020 projektiryhmän tapaamisessa läpi Milanossa esitettäviä materiaaleja ja valmistelimme esityksiä viimeiseen muotoonsa. ERCCI hankkeeseen liittyen toteutettiin seminaariviikko 20–24.1.2020 Milano-Bicoccan yliopiston kampuksella Italiassa. Seminaariviikon osallistuivat kaikki ERCCI hankkeen MOOC alustan luojat yhteistyömaista. Liitteessä 4 on nähtävillä Italian seminaariviikon ohjelma. Esitin toisena seminaaripäivänä omat siihenastiset tutkimustulokseni liittyen lastensuojelun laitoshuollon sijaishuollon opetukseen Suomessa sekä kerroin ajankohtaista tietoa sijaishuollon tilasta Suomessa. Lisäksi seminaariviikon aikana kuuntelimme muiden yhteistyömaiden esitykset, kävimme yhteistä tavoitteellista keskustelua MOOCin sisällöstä sekä kävimme reflektovaa keskustelua eri maiden lastensuojelun käytännöistä ja tavoista.

Milanon intensiiviviikon jälkeen aloin hahmotella kyselyä lastensuojelun laitoksessa työskenteleville. Vuoden 2020 alussa sain työtarjouksen ja päätin keskeyttää opintovapaan ja palata töihin. Uuden esimiestyön aloittaessa aika ja voimat kuluivat töihin ja opinnäytetyö siirtyi hetkeksi taka-alalle. Joulukuussa 2020 kysely muokattiin viimeiseen muotoonsa ohjaavan opettajan kanssa ja yhteistyöorganisaatioilta hankittiin kirjalliset

tutkimusluvut kyselyn tekemiseen. Tutkimuslupien valmistuttua kysely toimitettiin organisaatioille. Kyselyn vastauksia pääsin analysoimaan maaliskuussa 2021. Samalla kirjoitin opinnäytetyön lopullista raporttia ja sovimme väliraporttivaiheen huhtikuulle 2021. Väliraportin jälkeen jatkoin opinnäytetyön loppuraportin kirjoitusta sekä aineiston analysointia. Toukokuussa 2021 osallistuin Talk seminaariin jossa oma posteresitykseni oli esillä omasta opinnäytetyöstäni. Talk seminaarin jälkeen jatkoin opinnäytetyön loppuraporttia ja viimeiseen muotoonsa se päättyi Toukokuussa 2021. Opinnäytetyö esitellään kesäkuun 2021 seminaarissa Turun ammattikorkeakoulussa sekä syksyllä 2021 ERCCI hankkeen päättyessä omassa seminaarissa.

6.1 Tutkimussuunnitelma

Suunnitelmallinen ja tavoitteellinen tutkimus on eri vaiheiseen luova prosessi. Siihen kuuluvat perehtyminen aiheeseen ja suunnitelman laadinta, tutkimuksen toteutus ja tutkimusselosteen laadinta. (Hirsjärvi ym. 2015, 63) Opinnäytetyössäni olen tavoitteellisesti pyrkinyt toteuttamaan näitä vaiheita. Opinnäytetyön ideavaiheen jälkeen siirryin kirjallisuuskatsauksen ja tutkimussuunnitelman tekoon.

Kuvio 2. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää ilmiön tuntemista ja teorioita, malleja ja tätä kautta syntyneitä vahvaa esiymmärrystä tutkimusongelmasta. tutkimuslomakkeen kysymykset johdetaan teorioista. (Kananen 2015, 197)

Suunnitelma on lyhyt informatiivinen selostus siitä, mitä tutkitaan ja miksi. Suunnitelmassa tulisi selvittää tutkimuksen tavoitteet ja esitellä tutkimusongelmat perustellen ne huolellisesti. Tekeillä olevan tutkimuksen merkityksellisyyden osoittaminen on tärkeää,

eli tutkijan tulisi vastata kysymykseen miksi tällaista tutkimusta tarvitaan. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006.) Tutkimussuunnitelma toimii ohjaajan ja seminaariryhmän kanssa seminaarikeskustelujen pohjana, ja ohjaa työohjelman tekijää etenemään suunnitelmallisesti. (Hirsjärvi ym. 2015,174) Opinnäytetyössäni hyödynnettiin kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusotetta.

6.2 Tutkimuskysymykset

Oma opinnäytetyöni rakentui kaksiosaisesti. Ensimmäisessä osassa kartoitettiin lastensuojelun laitosten sijainnista ja laatuolosuhteiden opetusta Suomen ammattikorkeakouluissa. Toisessa vaiheessa toteutettiin kysely kolmelle yhteistyöorganisaatiolle. Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osiossa tutkimuskysymyksiksi nousivat:

1. Antavatko Suomen ammattikorkeakoulujen lastensuojelun opetussisällöt riittävän pohjan työskennellä lastensuojelun laitostyössä?
 - a) Miten lastensuojelun laitostyössä työskentelevät kokevat oman koulutuspohjansa sekä ammatillisen osaamisensa työssään?
 - b) Millä keinoilla lastensuojelun laitostyön opetusta tulisi kehittää?
 - c) Kuinka suuren opintopistemäärän sosionomi Amk opiskelija saa tutkinnonsaan lastensuojelun laitostyöhön?
2. Minkälaista laitostyöhön kohdennettua erikoistumis- ja täydennyskoulutusta on saatavilla?

Hyvin tehdyistä kirjallisuuskatsauksesta ja tutkimussuunnitelmasta on ollut valtava apu opinnäytetyötä kirjoittaessa. Tutkimussuunnitelmaan on tehty muutoksia ja muokkauksia tarvittaessa ja viimeiset muutokset tehtiin ennen tutkimuslupien hankkimista. Tutkimussuunnitelma hyväksyttiin myös tutor opettajalla. Lopulliseen muotoonsa opinnäytetyöni kysely tuli Milanon intensiiviviikon jälkeen keväällä 2020, jolloin tein päätöksen projekti-päällikön tuella tehdä kysely kolmeen organisaatioon Varsinais-Suomessa, jotka tuottavat lastensuojelun sijainnista ja laatuolosuhteiden opetusta. Ennen tutkimuslupahakemusta lähetin kaikille yhteistyöorganisaatioille motivoivan saatekirjeen opinnäytetyöstäni sekä osallistumisesta kyselyyni. Tämän jälkeen kaikkien organisaatioiden esimiehet puolsivat tutkimuslupaa kyselylleni. Tutkimussuunnitelma sekä tutkimuslupahakemukset lähetettiin organisaatioiden johtajille. Tutkimuksen ensimmäinen kyselylinkki lähetettiin kaikkien kolmen yhteistyöorganisaatioiden johtajille sekä esimiehille. Tämän jälkeen johtajille toimitettiin erillinen sähköpostilinkki, jonka esimiehet pystyivät jakamaan omissa

työyhteisöissään tutkimukseen sopiville henkilöille. Tämä tarkoitti omassa kyselyssäni ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita työntekijöitä.

6.3 Opinnäytetyön tiedon keruu

Jotta sain vastauksia kaikkiin tutkimuskysymyksiini tuli luoda kysely lastensuojelun työntekijöille. Opinnäytetyön ensimmäisen vaiheen tutkimus auttoi rajaamaan kyselyn vastaanottajia sekä selkeytti haluttuja kysymyksiä. Kvantitatiivisen tutkimuksen yleisin aineistonkeruumenetelmä on tutkimuslomake (survey), joka muodostuu kysymyksistä. (Kananen 2015, 197) Yksi tapa kerätä itse aineistoa on kysely. Se tunnetaan survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Englanninkielinen termi survey tarkoittaa sellaisia kyselyä, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa aineistoa kerätään standardoidusti ja joissa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. (Hirsjärvi ym. 2015, 193)

Opinnäytetyössäni toteutettiin kvantitatiivinen survey tutkimus kolmelle yhteistyöorganisaatiolle. Kyselytutkimuksen etuna pidetään yleensä sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto: tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä ja voidaan myös kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä on tehokas, koska se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. (Hirsjärvi ym. 2015, 195) Kyselyn aineisto kerättiin verkkokyselynä kyselylomakkeella ja kyselyjärjestelmäksi valikoitu webropol järjestelmä. Kyselylomake suunnitellaan normaalilla tavalla esimerkiksi tekstinkäsittelyohjelmalla tai kysymykset kirjoitetaan suoraan verkko-ohjelmalla toimivaan aineistonkeruuohjelmaan. (Kananen 2015, 207) Omassa kyselyssäni lomake kirjoitettiin ja luotiin suoraan webropol järjestelmään. Kyselyn ulkoasuun haluttiin kiinnittää huomiota ja kyselylomakkeeseen haluttiin näkyväksi ERCCI hankkeen logo. Näin kyselylomakkeesta saatiin ulkoasultaan siisti. Kyselyä aloitettiin hahmotella jo vuoden 2020 keväällä. Kuitenkin lopullisen muotonsa kysely sai tammikuussa 2021 jolloin kysely vastasi tutkimuskysymykseen: Tarjotaanko Suomen ammattikorkeakouluissa tarvittava määrä lastensuojelun laitostyön opetusta?

Lomakkeen tulisi näyttää helposti täytettävältä sekä sen tulisi olla ulkoasultaan moitteeton. Kyselyn lähetekirjelmässä tulisi kertoa kyselyn tarkoituksesta ja tärkeydestä, merkitys vastaajalle sekä rohkaistaan vastaamaan. Kyselylomakkeessa ilmoitetaan mihin mennessä lomake tulee olla palautettuna. Lomakkeen lopuksi kiitetään vastauksesta. (Hirsjärvi ym. 2015, 204) Liitteessä 1 näkyy oma lähetekirjelämä kyselyyn, jossa on pyritty vastaamaan edellä mainittuihin kriteereihin. Kyselyn tekijänä sekä omana

henkilökohtaisena kokemuksena kyselyistä halusin, että kyselyyn on helppo ja nopea vastata. Koin myös että jos suuntaa antava vastausaika kerrotaan, motivoi tämä vastaaja vastaamaan.

Kysymyksiä voidaan muotoilla monella eri tavalla. Yleensä käytetään kolmea muotoa: Avoimet kysymykset, joissa esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastasta varten. Monivalintakysymykset, joissa tutkija on laatinut valmiit numeroidut vastausvaihtoehdot ja vastaaja merkitsee rastin. Viimeksi mainittu on jo strukturoidun kysymyksen ja avoimen kysymyksen välimuoto: valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen esitetään avoin kysymys. Asteikkoihin tai skaaloihin perustuva kysymystyyppi, jossa esitetään väittämiä ja vastaaja valitsee niistä sen, miten voimakkaasti hän on samaa mieltä tai eri mieltä kuin esitetty väittämä. Avoimien kysymysten suosijat perustelevat valintaansa sillä, että avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on todella mielessään. (Hirsjärvi ym.2015, 199-201)

Kyselyssäni käytin kaikkia kolmea eri kysymysmuotoa. Kyselyssäni koin tärkeänä kyselyn olevan helppolukuinen ja nopeasti vastattava. Motivoituneimmat vastaajat saivat mahdollisuuden kirjata avoimella kysymyksellä ajatuksiaan lastensuojelun laitostyön kehittämistä, mutta oli myös tärkeää antaa vastaajalle tunne, että kysymykseen ei ole pakko vastata.

Kyselyn vastaajat rajattiin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneisiin työntekijöihin. Opinnäytetyöni ensimmäisen tutkimusosan perusteella Suomen ammattikorkeakoulujen lastensuojelun laitostyöntekijöiden opinnoista voitiin todeta, että lastensuojelun laitostyön opetusta tarjottiin pääasiassa sosionomi AMK opinnoissa. Omaan tutkimustulokseeni perustuen halusin rajata kyselyn juuri ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille. Kysely lähetettiin yksikön johtajille henkilökohtaisella webropol linkillä sähköpostiin. Verkkokyselyn yksi suurimmista ongelmista ovat alhaiset vastausprosentit. Vastausprosentin alhaisuuteen vaikuttavat monet tekijät, kuten päivittämättömät osoitetiedot, sähköpostin spam- suodattimet ja monet pikkuseikat. (Kananen 2015, 217) Yksikön muille vastaajille lähetettiin yleinen linkki johtajien kautta. Tällöin oli todennäköisempää, että lomake lähtee oikeisiin sähköpostiosoitteisiin ja tavoittaa mahdollisimman monen potentiaalisen vastaajan. Vastasaikaa kyselyyn annettiin 2 viikkoa, jotta kyselyn aineisto saatiin analysoitua ajoissa kevään 2021 aikana.

7 OPINNÄYTETYÖN ANALYSOINTI

Tutkimuksen analyysivaiheessa tutkijalle selviää minkälaisia vastauksia hän saa ongelmiin. Näkemys tutkimusaineiston analyysistä soveltuu hyvin sellaiseen tutkimukseen, jossa tietoja on kerätty strukturoiduilla lomakkeilla tai asteikkomittareilla. Analyysia ei tehdä vain yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa vaan pitkin matkaa. Aineiston käsittely ja analysointi aloitetaan mahdollisimman pian keruuvaiheen tai kenttävaiheen jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2015, 221-223)

7.1 Opinnäytetyön aineiston keruu ja analysointi

Opinnäytetyön ensimmäinen osa analysoitiin ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien avulla. Jokaisesta ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmasta etsittiin systemaattisesti lastensuojelu nimikkeellä olevia opintojaksoja. Opintojaksojen sisältöjä analysoitiin sekä opintopisteiden määrät sekä saatavilla olevia sisältöjä kirjattiin lomakkeille, jonka jälkeen ne siirrettiin opinnäytetyöhön helpompaan luettavampaan muotoon taulukoiden avulla. Opintosuunnitelmien analysointia vaikeutti se, että kaikissa opintosuunnitelmissa ei ole avattu täysin opintojakson tarkkaa sisältöä. Esimerkiksi perhetyö ja lastensuojelu 5 opintopisteen mittainen opintojakso, jossa ei ole tarkemmin eritelty mitä aiheita tarkalleen opintokokonaisuus sisältää ja sisältääkö jakso laitostyöhön liittyvää opetusta. Ensimmäisen osan analysoinnin aikana hahmoteltiin tulevaa haastatteluaineistoa sekä kysymyksiä. Tässä vaiheessa päädyttiin myös käyttämään webropol järjestelmää haastattelun järjestelmänä.

Aineistojen analyysimenetelmänä käytettiin tässä opinnäytetyössä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen tavoissa. Sisällönanalyysiä voi pitää yksittäisenä metodina, mutta myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan yhdistää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Useimmat eri laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.)

Kyselyn tulokset eriteltiin sisällöittäin webropol järjestelmää apuna käyttäen ja dokumentoitiin opinnäytetyön loppuraporttiin kirjallisena sekä taulukkojen avulla. Kyselyn vastausaika päättyi maaliskuussa 2021 ja vastausten analysointi aloitettiin heti kyselyn sulkeuduttua maaliskuussa 2021.

8 TULOKSET

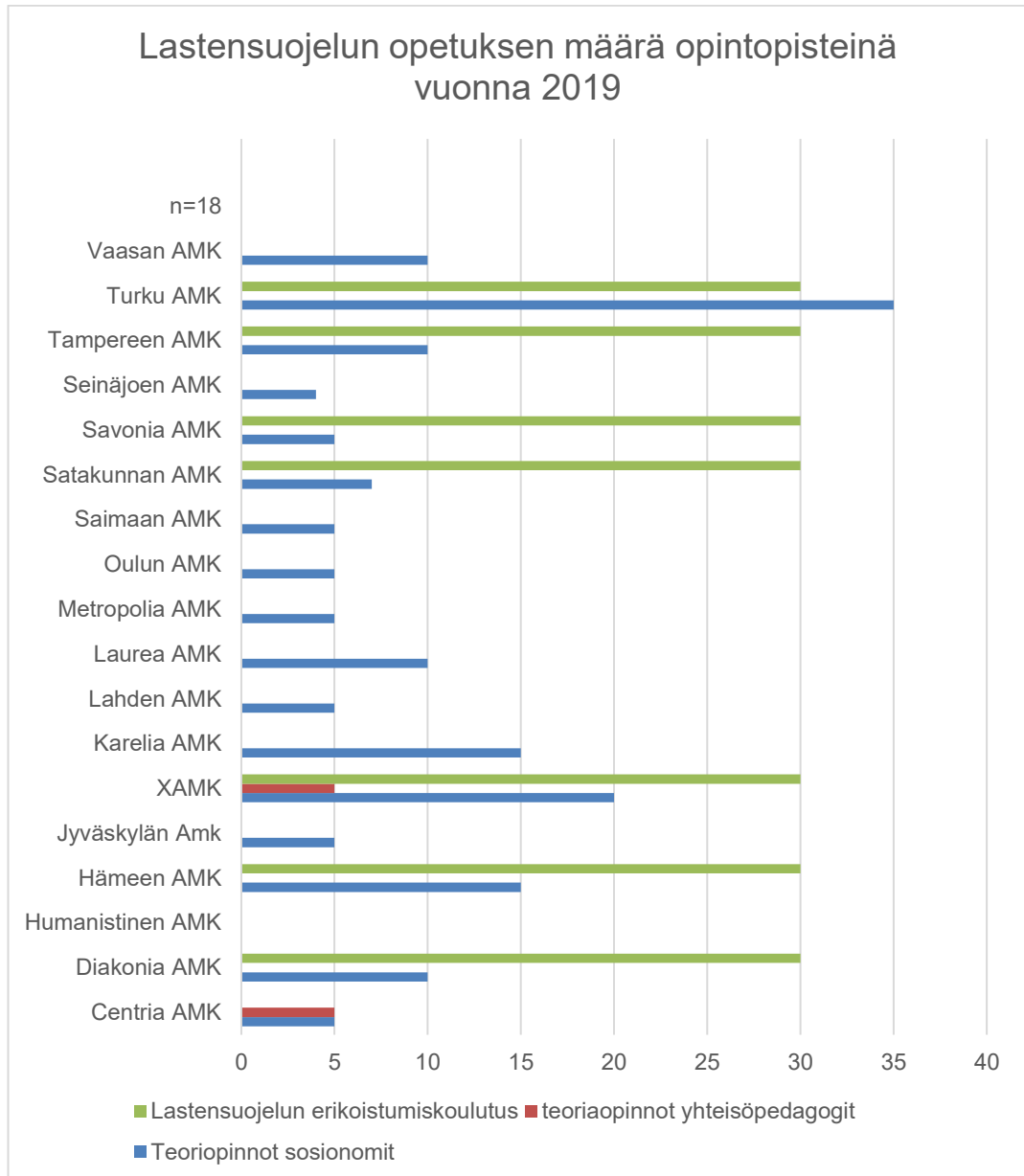
Tutkimus ei ole valmis vielä silloin kun tulokset on analysoitu. Tuloksia ei pitäisi jättää lukijan eteen jakaumina ja korrelaatioina vaan niitä olisi selitettävä ja tulkittava. Tulkinalla tarkoitetaan sitä, että tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä omia johtopäätöksiä. Tulosten analysointi ei vielä riitä kertomaan tutkimuksen tuloksia, vaan tuloksista olisi pyrittävä laatimaan synteesejä. Synteetit kokoavat yhteen pääseikat ja antavat kirkaasti vastaukset asetettuihin ongelmiin. (Hirsjärvi ym. 2015, 229-230) Euroopassa ei ole ammatillista mallia laitostyössä työskentelevälle henkilöstölle eikä yhteistä tai sovitua opetussuunnitelmaa. (ERCCI 2021) Huomioitavaa on se, että lastensuojelu ja siihen liittyvät sisällöt muuttuvat mm. lastensuojelulain muutoksilla tarpeen mukaan. Lastensuojelussa työskentelevillä tulee olla riittävät tiedot ja taidot tulevaisuudessa kehittää ammatillista osaamistaan ammentaen omasta tutkinnostaan saatavia oppeja.

8.1 Lastensuojelun laitoshoidon opetus Suomessa

Aloittaessani ammattikorkeakoulujen kartoitusta Suomessa, vuoden 2019 joulukuussa ammattikorkeakouluja toimi Suomessa 23 kappaletta. (OKM 2019) Kaksi ruotsinkielistä korkeakoulua rajattiin pois etsittäessä tietoa lastensuojelun opetuksista ammattikorkeakouluissa. Kaikkien sosionomi tai yhteisöpedagogi koulutusta järjestävien ammattikorkeakoulujen toteutuksiin kuului jonkin verran lastensuojelua sisältäviä opintoja. Kohdenettua lastensuojelun laitoshoitoon sisältäviä opintoja oli selvästi vähemmän eikä tarkkaa määrää ole saatu selvitettyä opintosuunnitelmien tiedoista johtuen. Sosionomi Amk opintoja tarjosi Suomessa kahdeksantoista ammattikorkeakoulua. Sosionomi YAMK opintoja tarjosi Suomessa kahdeksan ammattikorkeakoulua kahdestakymmenestäkolesta. Lastensuojelun 30 opintopisteen erikoistumiskoulutusta tarjosi seitsemän ammattikorkeakoulua. Lisäksi Suomessa yhteisöpedagogin opintoja tarjosi 2 ammattikorkeakoulua eri toimipisteissä.

Lastensuojelun laitoshuollon opetusmäärät Sosionomi Amk tutkinnoissa vaihtelivat eri ammattikorkeakouluissa runsaasti. Kuviossa 3 on esitelty opintosuunnitelmien perusteella löydettyjä opintopistemääriä koulutuksittain. Kaikkiaan lastensuojeluun liittyvien opintojen opintopistemäärät vaihtelivat 4 opintopisteestä aina 35 opintopisteeseen. 5 opintopisteen kokonaisuuksissa opetus sisälsi yleensä perhetyötä, avohoitoa,

sijaishuoltoa sekä jälkihuoltoa. Kaksi oppilaitosta tarjosi yhteisöpedagogien lastensuojelun opetusta 5 opintopistettä.

Kuvio 3. Lastensuojelun opintojen opintopisteet koulutuksittain

Opetushallitus antaa varhaiskasvatussuunnitelmien, opetussuunnitelmien sekä tutkintojen perusteet, jotka ohjaavat opetuksen ja koulutuksen toteuttamista. (Opetushallitus 2021) Lastensuojelun laitoshoidon opintojen määrän vähäinen määrä sekä vaihtelu on Suomessa suurta. Sosionomi AMK tutkintojen laajuus on ammattikorkeakouluissa sama

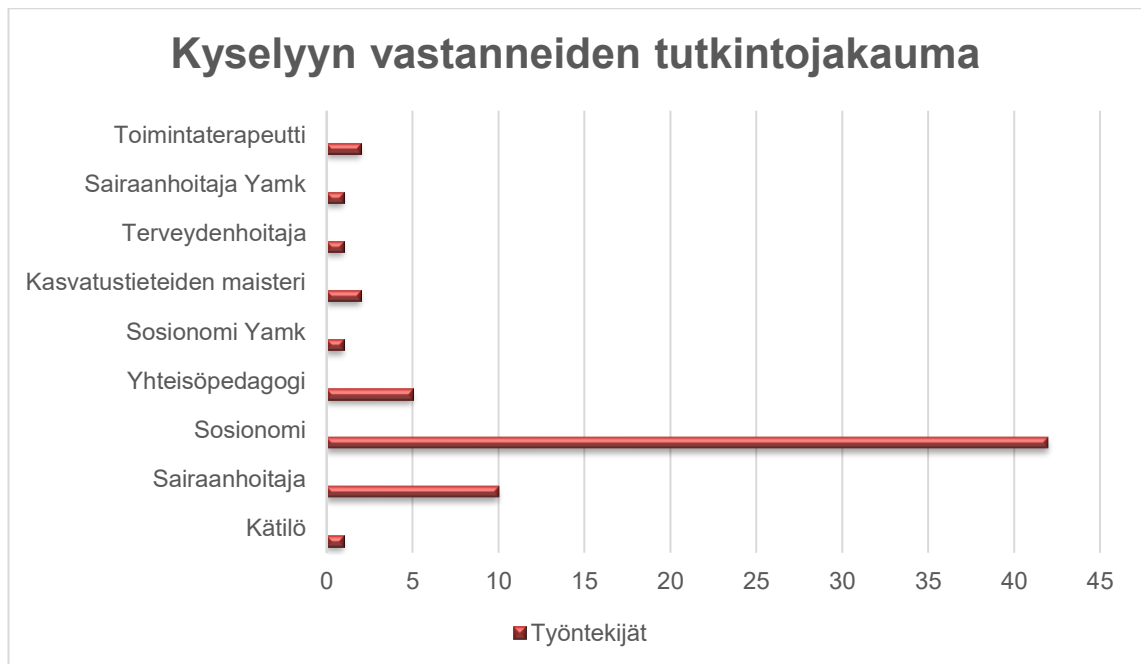
ja voidaan todeta että jokainen valmistuva sosionomi ei saa tutkinnostaan lastensuojelun sijaishuoltoon yhteneväistä määrää lastensuojelun opintoja. Voidaan todeta että valmistuvilla sosionomeilla lastensuojelun sijaishuollon osaaminen on todella vähäistä varsinkin jos opiskelija ei ole halunnut valita vapaasti valittaviin tai täydentäviin opintoihinsa lastensuojelun sisältöjä. Myös työssäoppimisjaksot ja niistä saatava käytännön osaaminen ja tieto on kiinni opiskelijan omista mielenkiinnonkohteista. Riittääkö sosionomi AMK tutkinnosta saatu lastensuojelun laitostyön osaaminen vastaamaan tämän päivän laitostyössä vaadittavaa osaamista? Mielestäni ei. Yhteisöpedagogien tutkinnossa lastensuojelun opetus jää myös määrältään pieneksi. Koska yhteisöpedagogien kelpoisuudesta lastensuojelussa on viime vuosina keskusteltu runsaasti, tulee opintojen sisältö ottaa huomioon yhtenä osana yhteisöpedagogien ammatillista osaamista lastensuojelun sijaishuollossa. Lastensuojelun erikoistumiskoulutusta tarkasteltaessa laitoshoidon osaamiseen liittyvä opinnot jäivät määrältään pieneksi. Lastensuojelu on laaja kokonaisuus joka kattaa paljon eri keinoja aina ennaltaehkäisevästä työstä vaativaan laitostyöhön. Spesifi laitostyötä käsittelevä opintojakso olisi tulevaisuudessa tärkeä keino lisätä omaa ammatillista osaamista. Käytännön työhön painottuvat opinnot auttaisivat ammattilaisia siirtämään opitun tiedon käytäntöön.

8.2 Webropol kyselyn tulokset

Kyselyyni saatiin vastauksia yhteistyöorganisaatioilta yhteensä 64 kappaletta. 104 vastaajaa oli avannut kyselylomakkeen, mutta jättänyt vastaamatta. Yksikönjohtajille lähetetyistä henkilökohtaisista linkeistä kyselyyn vastasi 12 yksikönjohtajaa (19%). Julkisen internet linkin kautta, jonka esimiehet olivat jakaneet työryhmiinsä, vastasi yhteensä 52 henkilöä. Vastausprosentiksi voidaan laskea tämän tuloksen perusteella 38,1%. Vastausprosentti on kohtuullinen ja riittävä määrä tulkita tuloksia.

Tulkitsen tuloksia opinnäytetyössäni siinä järjestyksessä jossa ne ovat olleet kyselylomakkeella. Kyselyyn vastanneista 75% oli naisia ja 25% miehiä. Kysymyksellä haluttiin selvittää laitostyötä tekevien sukupuolijakaumaa. Tuloksena on mielenkiintoista laitoshoidon työntekijöiden jakautuminen suurella prosentilla naistyöntekijöihin. Kyselyssä haluttiin myös selvittää erityisyksiköissä työskentelevien määrä. 86% vastanneista työskenteli erityisyksiköissä, kun perusyksiköissä työskenteli 14%.

Lastensuojelun laitostyössä työskentelee moniammatillisia työryhmiä. Kyselystä on rajattu pois perustutkinnon suorittaneet työntekijät. Kuviossa 4 nähdään kyselyyn vastanneiden tutkintojakauma. 42 kpl vastaajista oli sosionomeja, 10 sairaanhoitajia, 1 kätilö, 1 terveydenhoitaja, 5 yhteisöpedagogia, 2 kasvatustieteiden maisteria, 1 terveydenhoitaja, 2 toimintaterapeuttia, 1 sosionomi Yamk sekä 1 sairaanhoitaja Yamk. 1 vastaajista oli koulutukseltaan sekä sosionomi että yhteisöpedagogi.

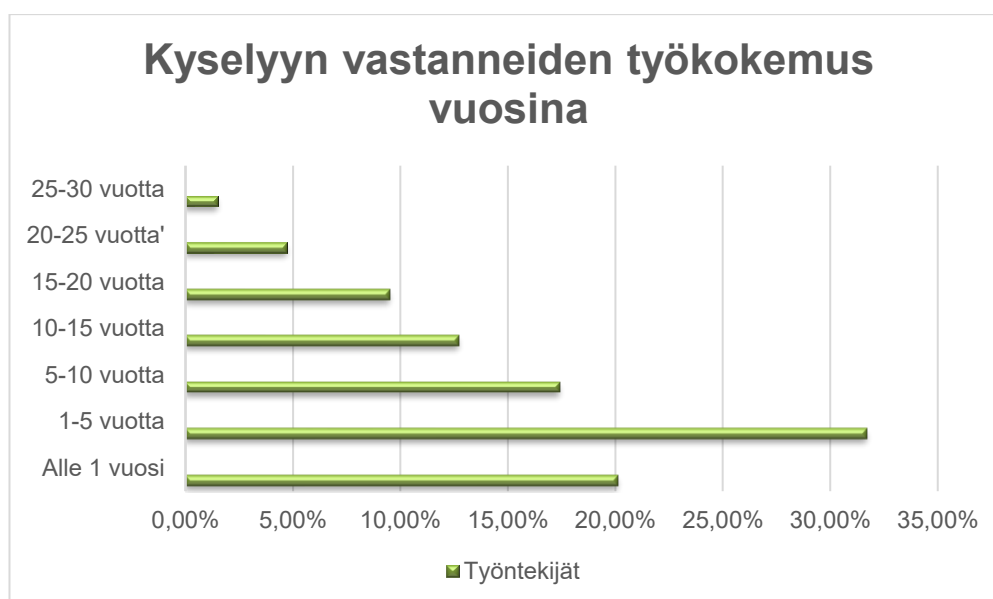
Kuvio 4. Kyselyyn vastanneiden tutkintojakauma

Ammattikorkeakoulututkinnon oli suorittanut ammattikorkeakoulussa 97% vastanneista. Kyselyn perusteella voidaan todeta että suurin osa korkeakoulututkinnon suorittaneista laitostyöhön ohjautuneista työntekijöistä ovat suorittaneet Sosionomi amk tutkinnon. Suuri osa oli jättänyt vastaamatta oman tutkintonsa ammatillisen suuntautumisen. Kysymykseen vastanneet sosionomit kertoivat ammatillisen suuntautumisen olevan: Diakoniatyö, sosiaalipedagogiikka, sosiaalinen vahvistaminen, kirkon nuorisotyö, lasten ja nuorten kasvatustieteiden maisteri, toiminnalliset menetelmät, lapsi, nuoriso ja perhetyö, ,sosiaaliohjaus sekä sosiaalikasvatus. Kyselyyn vastanneista sairaanhoitajista ammatillinen suuntautuminen oli ollut sisätauti-kirurginen hoitotyö sekä mielenterveys ja päihdetyö. Yhteisöpedagogeista vastaajat kertoivat ammatillisen suuntautumisen olevan sosiaalinen vahvistaminen, sekä kansalaistoiminta ja nuorisotyö. Kasvatustieteiden maistereista toinen oli luokanopettaja. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet olivat valmistuneet

sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen koulutuksesta tai suorittaneet sosiaalipuolen Yamk tutkinnon. Annetuissa vastauksissa toistui monimuotoisuus ja laitostyöhön oli hakeuduttu vaikka oma ammatillinen suuntautuminen ei olisi ollut lapsiin ja nuoriin liittyvää.

63 kyselyyn vastanneista kertoi valmistumisvuotensa (90,5%) ja oli suorittanut tutkintonsa 2000 luvulla. Vastaajista (9,5%) oli suorittanut tutkintonsa ennen 2000 lukua. Tuoreimmat tutkinnot vastanneilta olivat vuodelta 2021. 8 vastaajaa opiskeli vastaushetkellä korkeakoulussa. Opinnot olivat kasvatustieteen opintoja, kliininen asiantuntia Yamk, johtamis- ja esimiestaitoja sekä sosionomi Yamk ja amk opintoja.

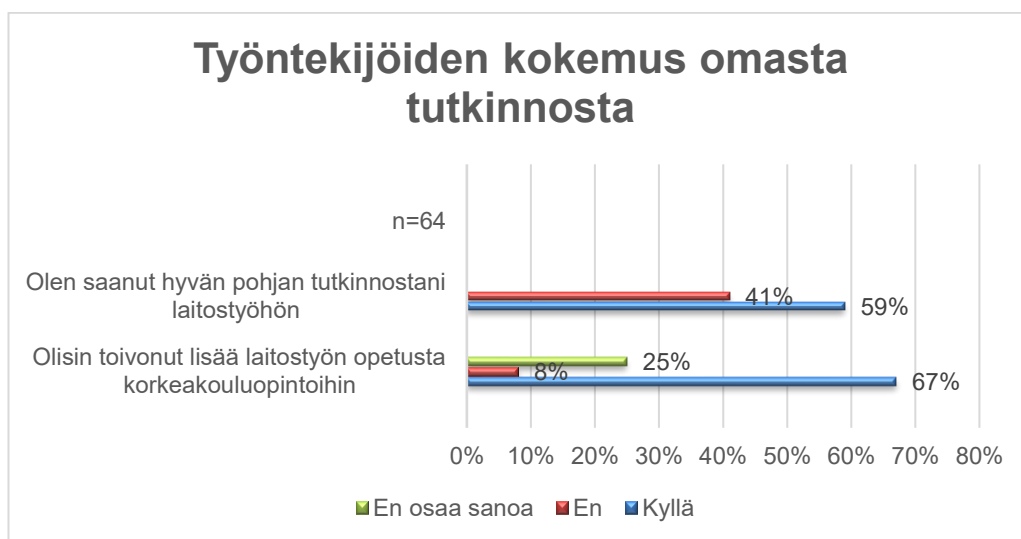
Kyselyssä selvitettiin myös työntekijöiden työkokemusta lastensuojelusta. (kuvio 5) Yli 50% vastanneista oli kerryttänyt työkokemustaan laitoksessa maksimissaan 5 vuotta. Noin 30% työntekijöistä oli työskennellyt maksimissaan 15 vuotta laitostyössä. Alle 20% työntekijäistä oli työskennellyt laitoksessa yli 15 vuotta. Kyselyn perusteella voidaan todeta lastensuojelussa työskentelevän tällä hetkellä melko tuoreita sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia.

Kuvio 5. Kyselyyn vastanneiden työkokemus lastensuojelussa

Kyselyssä haluttiin selvittää työntekijöiden omaa kokemusta tutkintonsa hyödyistä sekä sisällöstä. Kyselyn vastauksissa, kokevatko työntekijät saaneensa tutkinnostaan riittävän pohjan työskennellä laitoshoidossa, 59% koki saaneensa hyvän pohjan

tutkinnostaan. 41% koki, että oma koulutus ei ollut antanut riittävää pohjaa lastenkodeissa työskentelyyn. (Kuvio 6)

Kuva 6. Työntekijöiden kokemus omasta tutkinnosta

67% vastanneista olisi toivonut saavansa korkeakoulussa lisää opetusta lastensuojelun laitostyöhön. 8% ei olisi halunnut lisää opetusta ja 25% ei osannut kertoa mielipidettään. Kysymyksen jälkeen oli avoin kysymys, johon vastaaja sai halutessaan vastata aiheita joihin olisi kaivannut enemmän opetusta. 51 henkilöä vastannut oli vastannut kysymykseen. Kysymykseen vastanneiden vastauksissa korostui lastensuojelulain parempi tuntemus sekä soveltaminen käytäntöön, lastensuojelun arki, dokumentointiin, mielenterveys ja päihdetyötä sekä lääkehoito. Lastensuojelu saattoi myös olla ala johon vastaajat eivät olleet saaneet kannustusta työllistyä. Vastaajat toivoivat että sosionomiopinnoissa käytäisiin paremmin läpi mahdollisia työkenttiä. Kyselyyn vastanneet terveydenhuollon ammattilaiset kertoivat myös toiveistaan saada tutkintoonsa lastensuojelun opetusta.

70% vastaajista oli suorittanut lastensuojeluun liittyvää täydennyskoulutusta. Kyselyssä pyydettiin kertomaan täydennyskoulutuksesta ja vastauksissa toistuivat: Neuropsykiatrisen valmentaja, johtamis-, ja esimieskoulutukset, Erilaiset fyysiseen rajoittamiseen liittyvät koulutukset, AVEKKI, MAPA sekä HFR, päihdetyön koulutukset sekä trauma ja kiintymyssuhde koulutukset. Vastanneista suurin osa kertoi saaneensa täydennyskoulutusta työnantajan tarjoamana. Erikoistumiskoulutusta oli suorittanut 24% ja 42% vastanneista ei ollut suorittanut erikoistumiskoulutusta, mutta haluaisi kyllä. 88%

vastanneista koki suoritetun täydennys- tai erikoistumiskoulutuksen lisänneen omaa ammattitaitoaan. 12% ei osannut kertoa mielipidettään kysymykseen.

Kyselyssä haluttiin selvittää myös työntekijöiden mielipide työn kuormittavuudesta. Kyselyssä pyydettiin arvioimaan työn kuormittavuutta numeroasteikolla 1-5 kun 1 on ei lainkaan kuormittava ja 5 erittäin kuormittava. Vastauksista tulokset olivat seuraavanlaiset: 1= Ei lainkaan kuormittava 2%, 2=3%, 3=28%, 4=53% ja 5= erittäin kuormittava 14%. Kyselyn perusteella voidaan todeta että yli puolet vastaajista kokivat työn lastensuojelulaitoksessa hyvin kuormittavana.

Kyselyn lopussa kysyttiin vielä avoin kysymys liittyen lastensuojelun laitostyön kehittämisehdotuksiin ja asioita jotka lisäisivät halua työskennellä laitoshoidossa. Vastauksia avoimeen kysymykseen tuli 51 kappaletta. Vastauksissa toistuivat selvästi organisaatiosta riippumatta samat asiat ja kehittämisehdotukset. Eniten vastauksissa toistui työntekijöiden toive työn vaativuutta vastaavaan palkkatasoon. Erityisyksiköissä työskenteleminen koettiin vastaajien keskuudessa palkkatasoltaan epätasa-arvoiseksi perusyksiköihin verrattuna. Vaativammasta työstä tulisi saada vastaajien mukaan lisää palkkaa. Lasten rajaaminen koettiin hankalaksi nykyisen lastensuojelulain puitteissa. Henkilökuntaresurssin puute tuli myös ilmi melkein jokaisessa vastauksessa. Vastauksissa koettiin, että työaika kului liikaa muihin asioihin ja hoitoon- ja kasvatukseen käytettävä aika oli tämän vuoksi liian vähäistä. Ennakoiva lastensuojelutyö koettiin tärkeänä ja ajatuksena vastauksissa olikin, että nykyisellään lapset saavat apua liian myöhäisessä vaiheessa.

” Palkkaus on merkittävä tekijä korkeakoulutetuille. Samoin tunne siitä että pystyy vaikuttamaan oman työnsä sisältöön. Lastensuojelulain tulkinta kasvatuksen ja rajoitustoimien linjanvedoista aiheuttaa haastetta kasvatustyössä. Samoin jatkuva väkivalta ja sen uhka.”

” Palkkaus ja resurssit kuntoon. Lainsäädäntö tukemaan kasvatustyötä.”

” Lainsäädäntöä pitäisi muuttaa realistisemmaksi siltä osin, että tällä hetkellä lastensuojelun työntekijöillä ei juurikaan ole keinoja esimerkiksi pysäyttää lapsen tai nuoren itsetuhoista ja terveyttä vaarantavaa päihteiden käyttöä.”

Kyselyn pääasiallisena tuloksena voidaan todeta, että yli puolet vastanneista koki saaneen omasta koulutuksestaan riittävän pohjan työskennellä laitoshoidossa. Kuitenkin melkein 70% vastanneista olisi halunnut saada lisää koulutusta laitoshoitoon liittyen. Tulos on yllättänyt sillä sosionomi amk tai muun lastensuojelutyössä työskentelevän

ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista opintosuunnitelmat eivät juurikaan sisällä lastensuojelun laitoshoidon opetusta. On toki myös opiskelijasta kiinni onko hän suorittanut työharjoittelunsa lastensuojelulaitoksessa ja/tai mahdollisesti valinnut vapaasti valittaviin opintoihin lastensuojelun opintoja.

9 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS JA ETTISYYS

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksenteossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Lähtökohtana tutkimuksessa tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisten itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan antamalla ihmiselle mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. On myös selvitettävä, miten henkilöiden suostumus hankitaan, millaista tietoa heille annetaan ja millaisia riskejä heidän osallistumiseensa sisältyy. Epärehellisyyttä on vältettävä tutkimustyön kaikissa vaiheissa. Keskeisiä ovat ainakin seuraavat huomioon otettavat periaatteet: Toisen tekstiä ei plagioida, tutkijan ei pidä plagioida itseään eikä omia tutkimuksiaan, Tuloksia ei yleistetä kriittikötömästi. Tuloksia ei sepitetä eikä niitä kaunistella, Raportointi ei saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. Toisten tutkijoiden osuutta ei vähätellä. Hyvän tutkimuksen tekeminen niin, että eettiset näkökohdat tulevat riittävästi ja oikein huomioon otetuksi, on vaativa tehtävä. Myös internetin käyttö tutkimuksen aineistona tuo esiin uusia eettisiä kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2010, 23-27.)

Tehdessäni saatekirjettä omaan kyselyyni, oli mielestäni eettisesti tärkeää kertoa jokaiselle organisaatiolle työskenteleväni Familiar Oy:ssä vastaavana ohjaajana. Opinnäytetyö kirjoitetaan Turun Ammattikorkeakoulussa opiskelijan roolissa ja tällöin oli erityisen tärkeää saavuttaa luottamus ja avoimuus kaikkien kyselyyn vastaavien organisaatioiden kanssa. Jokainen organisaatio myös tiesi muista mukana olevista organisaatioista. Jokainen osallistuva organisaatio sai nähtävilleen tutkimussuunnitelman sekä tarvittaessa lisätietoa opinnäytetyöstä ja sen etenemisestä. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Opinnäytetyöhön vaadittavat tutkimusluvut toteutettiin asianmukaisesti. Opinnäytetyössäni ei ole käytetty epärehellisiä keinoja ja opinnäytetyössäni on pyritty rehelliseen tietoon. On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että joitakin sisältöjä on saattanut jäädä huomioimatta opinnäytetyön analysointivaiheessa ja opinnäytetyöni on oma tulkintani ja tutkimukseni tulos liittyen laitoshoidon opetukseen Suomessa. Eettisesti oli myös tärkeää että kyselytutkimuksessa mukana olevat 3 organisaatioita eivät ole tunnistettavissa vastaajien perusteella opinnäytetyössäni. Kaikki vastaukset on kerätty yhteen analysointivaiheessa eikä, kyselyn perusteella voi tunnistaa vastaajaa tai työntekijän organisaatiota.

Kaikkiin valmiina oleviin aineistoihin on suhtauduttava kriittisesti: on punnittava niiden luotettavuutta. Tämä merkitsee lähdekritiikkiä. Tietoja on usein myös muokattava, yhdisteltävä ja tulkittava tai tietoja on normitettava, jotta tiedot tulisivat vertailukelpoisiksi.

Valmiita aineistoja voidaan käyttää erilaisiin tarkoituksiin, mm. niiden sisällön kuvailuun ja selittämiseen. Tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta silti tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tämän vuoksi kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa siis sen kykyä antaa ei sattumanvaraisia tuloksia. Toinen tutkimuksen arviointiin liittyvä käsite on validius eli pätevyys. Validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2010, 189, 231-232)

Omassa kehittämistyössäni olen ollut kriittinen lähteiden suhteen ja pyrkinyt käyttämään vain tuoreita luotettavia tietolähteitä ja tietokantoja. Tietokantoja käyttäessäni olen käyttänyt useita eri tietokantoja tutkitun tiedon etsimiseen. Noudatan ERCCI-hankkeessa sovitteja aikatauluja ja opinnäytetyössäni olen pyrkinyt saavuttamaan sovitut sisällöt ja tavoitteet. Tutkimusmenetelmät ja tulokset on esitetty kyselystä saatavilla tiedoilla avoimesti ja läpinäkyvästi.

On eduksi, jos käyttäjät ja toimijat voivat osallistua kehittämistoimintaan henkilökohtaisen ajatuksen, kokemuksen tai näkemyksen perusteella. (Toikko & Rantanen 2009, 99) Opinnäytetyöni kyselyssä oli tarkoitus löytää vastaajilta emotionaalinen ulottuvuus aiheeseen. Kysely on toivottavasti lisännyt lastensuojelulaitosten työntekijöiden pohdintaa omasta ammattitaidostaan ja siitä miten omaa osaamista voisi kehittää tulevaisuudessa.

Tutkimuksen reliaabeliutta voidaan pohtia myös siitä näkökulmasta, kuten (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186) että reliaabeliudella tarkoitetaan sitä, että tutkittaessa samaa henkilöä kahdella tutkimuskerralla sama tulos. Omassa kyselyssäni koen että reliaabelius voi muuttua vastaajan sen hetkisestä mielialasta tai vireystasosta riippuen. Kyselyyn vastannut voi tuntea työpaikalla vastatessaan olonsa kiireiseksi ja stressaantuneeksi ja tämän vuoksi saattaa esimerkiksi tuntea työn olevan juuri sillä hetkellä todella kuormittavaa. Jos samaa kysymys kysyttäisiin toisessa hetkessä, vastaus saattaisi muuttua ja työntekijä ei kokisi työtä niin kuormittavana.

10 LOPUKSI

Opinnäytetyöni aihe on erittäin ajankohtainen ja media luo erilaisia näkemyksiä lastensuojelun laitoshoidon tällä hetkellä. On hyvä asia että laitoshoidon ongelmat tulevat esiin ja huomioidaan lasten lisääntynyt huonovointisuus, nuorisopsykiatrian tarpeen nousu, ammattitaitoisen henkilökunnan määrän rekrytointivaikkeudet sekä hoidon laatuun liittyvä arviointi. Media on uutisoinut paljon psykiatrian poliklinikka läheteiden valtavaa kasvua sekä pitkiä hoitoon pääsyjä. Olen itse työskennellyt lastensuojelun laitoshoidon erityisyksikössä vuodesta 2014. Vuonna 2020 siirryin saman organisaation ja laitoksen vastaavaksi ohjaajaksi. Kokemusta lastensuojelun laitoshoidon ongelmakohdista on vuosien varrella kertynyt ja ammatillinen kehittyminen on ollut tärkeää. Lastensuojelussa työskennellessä eteen tulee tilanteita joita ei osaa ratkaista. Tällöin korostuu moniammatillisen työryhmän osaaminen. Ratkaisut löytyvät usein kun asioita pohditaan yhdessä. Laitoshoidossa työskentely on raskasta ja kuormittavaa ja vaatii työntekijältään paljon. Yhä moniongelmaisemmat lapset tarvitsevat ympärilleen osaavia, kasvattavia aikuisia, jotta nuoren on turvallista kasvaa ja kehittyä. Psykkiset sairaudet, päihteillä oireilevat nuoret sekä neuropsykologiset diagnoosit ovat lastensuojelun arkipäivää. Palkkataso sosiaalialalla laahaa selvästi perässä työn vaativuuteen sekä kuormittavuuteen nähden. Moni kyselyyni vastannut kertoikin toivovansa työn vaativuuden mukaista palkkaa työstään.

Kananojan ja Ruuskasen (2019) ehdotukset Lape hankkeen raportissa tulee huomioida tulevaisuudessa. Sosionomien ja sosiaalityöntekijöiden lastensuojeluun liittyvät koulutussisällöt tulee sovittaa yhteen niin, että ne tukevat porrastuksen mukaisia tehtäviä ja samalla antavat pohjan eri ammattiryhmien hyvälle lapsilähtöiselle yhteistyölle. Lastensuojelun opintoihin liittyvän käytännön opetuksen laadun varmistamiseksi ja uudistuvien käytäntöjen oppimiseksi tulee käytännön opetuspaikkojen hyväksymisperusteetolla yhdenmukaiset sekä laatia lastensuojelun kansallista kehityssuuntaa vastaavat linjaukset käytännön opetuksen sisällöistä ja siitä maksettavista korvauksista yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.

Lastensuojelun vaativan sijaishuollon laadun ja työn houkuttelevuuden parantamiseksi tarvitaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyönä suunnittelema sijaishuollon erikoistumiskoulutus (30 op), jossa sijaishuollon tehtävissä työskentelevät eri ammattiryhmät opiskelevat yhdessä ja rakentavat yhteistä monialaista osaamista. Sijaishuoltoon

kohdennettu koulutus antaisi työntekijöille sellaista vahvaa osaamista, jonka tuella vaativassa työssä jaketaan paremmin. Tämä puolestaan lisäisi työntekijöiden työtyytyväisyyttä, vahvistaisi pysyvyyttä ja parantaisi työn laatua. Koulutettu henkilöstö kykenee suojelemaan laitossyksikön kasvatuksellista toimintakulttuuria sekä kehittämään sijaishuoltoa yhteiskunnallisena interventiona ja lastensuojelun palveluna. (Timonen- Kallio & Hämäläinen 2021) Tällä hetkellä saatavilla oleva lastensuojelun erikoistumiskoulutus (30op) antaa hyvän pohjan kehittää omaa osaamistaan työskennellä lastensuojelun laitostyössä. Olisi erityisen tärkeää kuitenkin luoda tulevaisuudessa uudenlainen erikoistumiskoulutus sijaishuollossa toimiville, jossa voidaan hyödyntää moniammatillista yhteistyötä. ERCCI hankkeen luoma MOOC oppimisalusta tulee hyödyntämään lastensuojelun laitostyössä työskenteleviä ammattilaisia.

Tilanne lastensuojelun laitostyössä on haastava. Lastenkotien erityisyksiköitä ja erityisosaamista lasten eri tarpeisiin tarvitaan lisää. Uudet lakimuutokset myös vaativat työntekijöille lisää koulutusta sekä uutta osaamista. Tiedot tulee myös pystyä siirtämään käytännön työhön. Yksiköissä tulisi olla päivitettyä ja ajantasaista osaamista lasten ja nuorten tarpeisiin. Työ on erittäin vaativaa ja vaatii työntekijältä paljon osaamista kohdata traumatisoitunut, käytöshäiriöinen, neuropsykologisesti-, psyykkisesti oireileva tai päihkeitä käyttävä lapsi tai nuori. Lastenkotityössä on myös erityisen tärkeää päivittää omaa ammatillista osaamistaan säännöllisesti sekä hyödyntää uutta tutkittuun tietoon perustuvaa tietoa. Myös hiljaisen tiedon jakaminen ja siirtyminen työyhteisössä on vähintäänkin yhtä tärkeää kuin tarkkojen osaamistarpeiden osaaminen ja jakaminen.

Jos opinnäytetyössäni tekisin jotain toisin, niin tekisin kyselyn jokaiselle organisaatiolle erikseen jolloin organisaatiot olisivat voineet hyödyntää tuloksiaan yksilötasolla. Tällöin organisaatiot olisivat saaneet tärkeää tietoa työntekijöiden omasta näkemyksestä liittyen omaan koulutukseen sekä työn kuormittavuuteen ja jokainen organisaatio olisi pystynyt kehittämään työtä työryhmätasolla.

Jatkokehittämisehdotuksena lastensuojeluun tulisi tehdä laajempi kysely laitostyötä tekeville. Tällöin näkyviin voisi tulla paremmin eri ammattikorkeakouluista valmistuneiden näkemyksiä oman tutkinnon riittävydestä laitostyöhön. opinnäytetyön tulosten levitys tapahtuu opinnäytetyön raportin julkaisun jälkeen Theseuksessa.

LÄHTEET

- Alio. 2021. Turun Sanomat. Lastensuojelun sijaishuoltoon tarvitaan laitospalveluksen erikoistumiskoulutus. Viitattu 24.3.2021. Saatavissa: <https://www.ts.fi/puheenvuorot/5222611/Lastensuojelun+sijaishuoltoon+tarvitaan+laitospalveluksen+erikoistumiskoulutus>
- Arene 2017. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä. Viitattu 17.5.2021. Saatavissa: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- ERCCI 2021. News letter2. Viitattu 18.5.2021. Saatavilla: <https://ercci.turkuamk.fi/en/materials/newsletters/>
- Eriksson, P; Heino, T. & Porko, P. 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, selvitys yksityisistä lastensuojelun yksiköistä 2018. Viitattu 17.3.2021. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136436/URN_ISBN_978-952-343-131-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Euroopan komissio 2021. Education & Training> Koulutuspolitiikka>Bolognan prosessi ja eurooppalainen korkeakoulutusalue>koulutus> koulutuspolitiikka. Viitattu 5.4.2021. Saatavissa: https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/bologna-process-and-european-higher-education-area_fi
- Hakalehti, S. & Toivonen, V. 2016. Lapsen oikeudet lastensuojelussa. Helsingin kamari Oy
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino: Helsinki.
- Hirsjärvi, S, Remes, H, Sajavaara, P. 2011. Tutki ja Kirjoita. Kariston kirjapaino Oy
- Kahn- Sclaro, J. 2014. Instead of Trying to Fix a Leak, We're Going to Take Care Of the Water: The Workers' Perspective on the Impact of Graduate Social Work Education on the Worker Client Relationship. A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy. New York: Adelphi University School of Social Work. Viitattu 9.5.2021. Saatavissa: <https://pqdopen.proquest.com/doc/1652894086.html?FMT=AI>.
- Kananoja, A & Ruuskanen, K. 2019. Selvityshenkilön ehdotukset lastensuojelutoimintaedellytysten ja laadun parantamiseksi. Loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. Viitattu 13.5.2021. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161379/Selvityshenkilön_edellytykset_lastensuojelun.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Kajaanin Ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.12.2019 www.kamk.fi. >oppari>Opinnäytetyöpakki>Teoreettinen-materiaali>Tukimateriaali/Eettisyys
- Kallio, A. & Sarvimäki, P. 2006. Sosiaalihuollon täydennyskoulutussuositus. Opas kunnille ja kuntayhtymille, Helsinki. Viitattu 16.5.2021. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73404/julk_0606_sosiaaliskoulutus_verkko.pdf?sequence=1
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas, Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen yliopistopaino Oy
- Kiuru, H. 2018. Muuttuva lainsäädäntö ja sosiaalihuolto kelpoisuusmääräyksistä. Viitattu 12.5.2021. Saatavissa: <https://www.humak.fi/blogit/muuttuva-lainsaadanto-ja-sosiaalihuolto-tehtavakohtaisista-kelpoisuusvaatimuksista>
- LAB ammattikorkeakoulu 2021. Info>tietoa meistä. Viitattu 23.3.2021. Saatavissa: <https://elab.lab.fi/fi/tietoa-lab-ammattikorkeakoulusta>)

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015. Annettu Helsingissä 26 päivänä kesäkuuta 2015. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>

Lapiolahti, P. 2007. Julkaisut > Poliittikka />Sivistys > Duaalimalli. Viitattu 16.5.2021. Saatavissa <https://www.kokoomus.fi/duaalimalli/>

Lastensuojelulaki 16b§. Annettu Helsingissä 30.12.2010. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L3P16b>

Lastensuojelulaki 79 §1 2 momentti. Annettu Helsingissä 30.12.2010. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L13P79>

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>.

Lastensuojelulaki 59§. Annettu Helsingissä 13.4.2007 . Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10>

Lastensuojelulaki 60§, 542/2019. Annettu Helsingissä 12.4.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelun%20henkil%C3%B6st%C3%B6#L10P57>

Nuoriso- ja liikunta- alan asiantuntijat ry 2017. Yhteisöpedagogien pätevyys lastensuojelun ja sosiaalihuollon työtehtäviin. Viitattu 18.5.2021. Saatavissa: https://www.nuoli.info/application/files/1914/9735/4179/Yhteisopedagogien_patevyys_lastensuojelun_ja_sosiaalihuollon_tyotehtaviin_8.6.2017.pdf

Närhi, P; Timonen-Kallio, E. & Yliruka, L. 2017. Lastensuojelun terapeuttisen laitospäivätoiminnan mallinnus. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 13.5.2021. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132319/Tyo%cc%88paperi_2017_23_netiti%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetushallitus 2021a. Koulutus ja tutkinnot>Kasvatus, koulutus ja tutkinnot Viitattu 24.3.2021. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot>

Opetushallitus 2021b. koulutus ja tutkinnot>Tutkintojen viitekehykset. Viitattu 12.5.2021. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-viitekehykset>

Opetus ja kulttuuriministeriö 2019. Vastuualueet> Korkeakoulutus ja tiede> korkeakoulutus ja tiedelaitokset. Viitattu 12.11.2019. Saatavissa: <https://minedu.fi/korkeakoulutus-ja-tiedelaitokset>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.Korkeakoulutus ja tiede. Viitattu 16.11.2020. Saatavissa: www.minedu.fi > korkeakoulutus ja tiedelaitokset> opetus ja kulttuuriministeriö> vastualueet> korkeakoulutus ja tiede

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a. Opetus ja kulttuuriministeriö>Fi>Ajankohtaista>Teemat>Koulutusjärjestelmä. Viitattu 19.3.2021. Saatavissa: <https://minedu.fi/koulutusjarjestelma>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021b. Opetus ja kulttuuriministeriö>Fi>Hankkeet ja säädösvalmistelu>Oppivelvollisuuden laajentaminen. Viitattu 23.3.2021. Saatavissa: <https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021c. Vastuualueet>Korkeakoulutus ja tiede>Korkeakoulutus ja tiedelaitokset. Viitattu 26.3.2021. Saatavissa: <https://minedu.fi/korkeakoulutus-ja-tiedelaitokset>

[Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020d. Vastuualueet> korkeakoulutus ja tiede> korkeakoulutus> Viitattu 16.5.2020. Saatavissa: https://minedu.fi/korkeakoulutus](https://minedu.fi)

[Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020e. vastualueet> korkeakoulutus ja tiede> korkeakoulut ja tiedelaitokset. Viitattu 16.5.2020. Saatavissa <https://minedu.fi/korkeakoulut-ja-tiedelaitokset>](#)

Opintopolku 2021a. Ammattikorkeakoulu>Mitä ammattikorkeakoulussa voi opiskella. Viitattu 27.3.2021. Saatavissa: <https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/mita-amkssa-voi-opiskella/>

Opintopolku 2021b. Sosiaaliala. Ammattikorkeakoulu> Mitä amk:ssa voi opiskella>Sosiaaliala. . Viitattu 9.1.2021. Saatavissa: <https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/mita-amkssa-voi-opiskella/sosiaaliala-ammattikorkeakoulussa/>

Opintopolku 2021c. Ammattikorkeakoulu> Ylempi amk tutkinto. Viitattu 30.3.2021. Saatavissa: <https://opintopolku.fi/wp/ammattikorkeakoulu/ylempi-amk-tutkinto-kehity-asiatuntijana/>

Opintopolku 2020d. >hakutulokset>yhteisöpedagogi amk. Viitattu 12.5.2021. Saatavissa: <https://opintopolku.fi/app/#!/korkeakoulu/1.2.246.562.17.176162601910>

Pelastakaa lapset ry 2020. Lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidon tarviin riittävästi osaavaa henkilökuntaa. Viitattu 13.5.2021. Saatavissa: <https://www.pelastakaaalapset.fi/uutiset/lastensuojelun-sijaishuollon-laitoshoidon-tarviin-riittavasti-osaavaa-henkilokuntaa/>

Ryttyläinen- Korhonen, K. 2017. Valvira: Yhteisöpedagogi on pätevä työskentelemään lastensuojelussa. Viitattu 11.5.2021. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tiedotteet/valvira-yhteisopedagogi-pateva-tyoskentelemaan-lastensuojelussa/>

Saaranen -Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto, verkkojulkaisu Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 23.3.2021. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. 2017. Yhteisöpedagogien kelpoisuus lastensuojelun tehtäviin. Viitattu 18.5.2021. Saatavissa: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/03/Valviran-lausunto-yhteis%C3%B6pedagogien-kelpoisuudesta-sosiaalialan-teht%C3%A4viin.pdf>

Sosiaalialan amk verkosto 2021. Sosionomi amk kompetenssit. Viitattu 17.5.2021. Saatavissa: <https://www.sosiaalialanverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>

STM 2021. sosiaali- ja terveysministeriö>Fi>vastualueet>Sosiaali- ja terveyspalvelut>Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö. Viitattu 30.3.2021. Saatavissa: <https://stm.fi/sotehenkilosto/taydennyskoulutus>

Sudenlehti, J & Uusitalo, I. 2018. Tulevaisuuden lastensuojelu. Suomen psykologinen Instituuttiyhdistys ry.

Talentia 2021. Etusivu>Työelämäinfo>Hyvän työpaikan kriteerit>Täydennyskoulutus. Viitattu 30.3.2021. Saatavissa: <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/hyvan-tyopaikan-kriteerit/taydennyskoulutus/>

Tampereen ammattikorkeakoulu 2021. Lastensuojelutyön erikoistumiskoulutus. Viitattu 16.5.2021. Saatavissa: <https://opinto-opas-ops.tamk.fi/index.php/fi/123163/fi/180275/19LASU/year/2019>

THL 2020a. Tilastoraportti 28/2020. Lastensuojelu 2019. Lastensuojeluilmoitusten määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Viitattu 20.3.2021. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140215/Tr28_20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2021a. Käsikirjat>Lastensuojelun käsikirja>Työprosessit>Sijaishuolto>Sijaishuollon muodot. Viitattu 21.3.2021. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset>

THL 2021b. Käsikirjat>Lastensuojelun käsikirja>Työprosessit>Sijaishuolto>Sijaishuollon hankinta. Viitattu 22.3.2021. Saatavilla <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-hankinta>

THL 2021c. Käsikirjat>Lastensuojelun käsikirja>Työprosessit>Sijaishuolto>Sijaishuollon muodot>Lastensuojelulaitokset. Viitattu 20.3.2021. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset>

[Toikko, T; Rantanen, R. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampereen yliopistopaino Oy.Tampere.](#)

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Turun ammattikorkeakoulu 2017. Etusivu>ajankohtaista>Turussa aloitti ensimmäinen lastensuojelutyön erikoistumiskoulutus. Viitattu 5.5.2021. Saatavilla: <https://www.turkuamk.fi/fi/ajankohtaista/1538/turussa-aloitti-ensimmainen-lastensuojelutyon-erikoistumiskoulutus/>

Turun ammattikorkeakoulu 2019. ERCCI - Empowering residential child care through interprofessional training. Viitattu 28.10.2019. Saatavissa: <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/haeprojekteja/ercci-empowering-residential-child-care-through-in/>.

Turun ammattikorkeakoulu 2020. Consortium>Finland. Viitattu 22.10.2020. Saatavissa: <https://ercci.turkuamk.fi/en/consortium/finland/>

Turun ammattikorkeakoulu 2021a. Etusivu > Tutkimus, kehitys ja innovaatiot >Projektit. Viitattu 26.3.2021. Saatavissa: <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/ercci-empowering-residential-child-care-through-in/>

Turun ammattikorkeakoulu 2021b. Etusivu>tutkinnot ja opiskelu>tutkinnot. Viitattu 10.5.2021. Saatavissa: <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkinnot-ja-opiskelu/tutkinnot/sosionomi/>

Valvira 2021a, Sosiaalihuolto >Sosiaalihuollon ammattioikeudet. Viitattu 22.3.2021. Saatavissa: , <https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-ammattioikeudet>

Valvira 2021b. Ajankohtaista> Uutiset ja tiedotteet >Sosiaalialan työnantaja> tarkista työntekijöidesi ammattioikeudet JulkiSuosikista. Viitattu 22.3.2021. Saatavissa: <https://www.valvira.fi/-/sosiaalialan-tyonantaja-tarkista-tyontekijoidesi-ammattioikeudet-julkisuosikista>

Äijälä, J. 2020. Sijaishuoltoyksikön työympäristön kehittäminen. Opinnäytetyö. Sosiaalialan käytäntöjen asiakaslähtöinen kehittäminen, Sosionomi YAMK. Laurea ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.3.2021. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/335725/%C3%84ij%C3%A4l%C3%A4_Jani.pdf.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kysely lastensuojelulaitoksissa työskenteleville, korkeakoulututkinnon suorittaneille

Hei lastensuojelun laitoshoidon työntekijä. Olet saanut tämän sähköpostin, jotta voisit vastata kyselyyn, joka on osa YAMK opinnäytetyötäni. Vastataksesi kyselyyn, sinulla tulee olla korkeakoulututkinto.

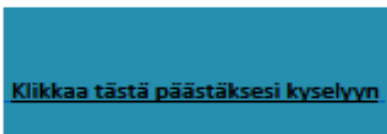
Opinnäytetyössäni kartoitan lastensuojelun laitostyön opetusta Suomessa. Kyselyllä pyrin selvittämään työntekijöiden kokemuksia oman koulutuksen hyödyistä työskennellessä lastensuojelulaitoksessa. Kyselyssä ovat mukana Turun kaupungin, - Perhekuntoutuskeskus Lauste ry:n sekä Familiar Oy:n laitostyöntekijät. Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä vastaaja tai vastaajan organisaatio ole tunnistettavissa opinnäytetyössäni. Opinnäytetyöni on osa kansainvälistä ERCCI hanketta. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa n.5 minuuttia ja kysely sulkeutuu 7.3.2021

Mikä on Ercci hanke?

ERCCI tulee sanoista: Empowering residential child care through interprofessional training. ERCCI hanke tutkii ja vertaa sijaishuollon käytäntöjä ja henkilöstön osaamistarpeita Espanjassa, Italiassa, Lietuassa, Saksassa ja Suomessa. Hankkeen pohjalta rakennetaan sijaishuollon erityisosaamisen täydennyskoulutusmoduuli 05/ 2021 mennessä.

Kiitos vastauksestasi!

Elina Roos
Turun Ammattikorkeakoulu
YAMK, Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

Kysely lastensuojelun laitosmuotoisessa sijaishuollossa työskenteleville

Kysely on suunnattu korkeakoulututkinnon suorittaneille.

1. Olen

- Mies
- Nainen

2. Työskentelen

- Perusyksikössä
- Erityisyksikössä

3. Olen opiskellut korkeakoulututkintoni

- Ammattikorkeakoulussa
- Yliopistossa

4. Suoritetun korkeakoulututkinnon tutkintonimike, ammatillinen suuntautuminen)

5. Valmistumisvuosi:

6. Jos opiskelet tällä hetkellä korkeakoulussa, kerro mitä opiskelet

7. Kerro lastensuojelun laitostyön työkokemuksesi vuosina ja kuukausina

8. Koetko saaneesi tutkinnostasi hyvän pohjan työskennellä lastensuojelun laitoshoidossa?

- Kyllä
 En

9. Olisitko toivonut korkeakoulussa lisää opetusta lastensuojelun laitostyöhön liittyen?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

10. Mihin aiheisiin olisit kaivannut enemmän opetusta?

11. Oletko suorittanut täydennyskoulusta työhösi liittyen?

- Kyllä, Kerro koulutuksen/koulutusten nimi
- En

12. oletko suorittanut lastensuojeluun liittyvää erikoistumiskoulutusta?

- Kyllä. Kerro koulutuksen nimi ja koulu
- En, haluaisin kyllä
- En

13. Jos vastasit kysymyksiin 11 tai 12 Kyllä, ovatko erikoistumis- tai täydennyskoulutukset lisänneet mielestäsi ammattitaitoasi ?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

14. Avioi asteikolla 1-5 miten kuormittavana koet lastensuojelun laitostyön.
1= En lainkaan kuormittavana
5= Erittäin kuormittava

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

15. Voit vielä kertoa omin sanoin miten toivoisit laitostyötä tulevaisuudessa kehitettävän?
Mitkä asiat

PosteriTalk seminaarissa 11.5.2021

LASTENSUOJELUN LAITOSHOIDON OPETUSTARJONTA SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULUISSA

TURKU AMK

Opinnäytetyöni tavoite:

- Selvittää laitoshoidon koulutusta Suomen ammattikorkeakouluissa sekä kohdennettua erikoistumis- ja täydennyskoulutusta laitostyöhön
- Selvittää laitoksessa työskentelevien kokemus oman koulutuksen riittävydestä laitostyössä
→Kysely 3 yhteistyöorganisaation työntekijöille

Opinnäytetyöni on osa ERCCI hanketta.

ERCCI Hanke:

5 yhteistyömaan kansainvälinen hanke. Hankkeessa kehitetään yhteistyömaiden lastensuojelun laitoshoidon ammattilaisten työtä laitoksissa

Tuotoksena:

MOOC - (Massive Online Course)
Opintokokonaisuus verkkoon kaikkien saataville
Julkaistaan 8/2021

Laitoshoitoa tarvitsevat lapset ovat yhä moniongelmaisempia ja vaativat usein erityistason laitoshoitoa.

- Laitoksissa työskentelevillä tulisi olla riittävä osaaminen, ammattitaitoinen ja lain edellyttämä henkilökunta
- Lakimuutokset lastensuojelussa → työntekijät tarvitsevat lisää koulutusta

KEHITYSEHDOTUKSIA TYÖNTEKIJÖILTÄ:

" Palkkaus ja resurssit kuntoon. Lainsäädäntö tukemaan kasvatustyötä."

" Palkkaus vastaamaan työn vaativuutta. Näin ollen saamme riittävää ammattitaitoista henkilökuntaa ja pysyvyyttä työyhteisöön."

"Riittävät resurssit ja kohtuullinen työ määrä. Nyt työtä on paljon ja usein on kiire."

Tuloksia:

Laitoshoitoon kohdennettua opetusta tarjotaan pääasiassa Sosionomi AMK tutkinnossa. Keskimäärin 5-30 op, riippuen opiskelijan omasta ammatillisesta suuntautumisesta.

59% Vastanneista koki saaneensa tutkinnostaan hyvän pohjan laitoksessa työskentelyyn

67% olisi kaivannut lisää laitoshoidon opetusta korkeakouluopintoihinsa

Elina Roos

Sairaanhoitaja AMK

Opiskelija Sairaanhoidossa YAMK, Sosiaali- ja

terveysalan kehittäminen ja johtaminen

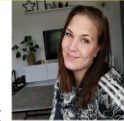
Turun ammattikorkeakoulu, terveys ja hyvinvointi

Master School

ERCCI- Empowering Residential Child Care through

Interprofessional Training

Elina.roos@edu.turkuamk.fi

Milanon seminaariviikon ohjelma

January 20 Monday	January 21 Tuesday	January 22 Wednesday	January 23 Thursday	January 24 Friday
<p>9.00-12.30</p> <p>Welcome – M.G. Riva Director of DISUF; The Social Justice Project, Elisabetta Biffi (15 min)</p> <p>Presentations of students and Faculty (20 min)</p> <p>Introduction to ERCCI – Eeva Timonen-Kallio (30 min)</p> <p>Introduction to CN platform - Tiina Pelander (25 min)</p> <p>Break (10.30-11.00)</p> <p>Introduction to the week program and objectives – Laura Formenti</p> <p>Self-assessment exercise</p> <p>Discussion - questions</p>	<p>9.00-12.30</p> <p><u>Building and taking care of the educative and/or therapeutic relationship</u></p> <p>FINLAND</p> <p>a) Introduction, Eeva 10 min</p> <p>b) Group work (3): reading a story, discussing video: reflecting on trauma-informed competence</p> <p>Break (10.30-11.00)</p> <p>c) Mini-lecture: context-based competence; promoting 'relational well-being' as actions; creating a process of educative relationship</p> <p>d) Presentations and concluding remarks</p>	<p>9.00-12.30</p> <p><u>Creating a safe space for a growing community</u></p> <p>LITHUANIA</p> <p>a) ice-breaking 5min</p> <p>b) theoretical input 25 min</p> <p>c) case presentation by LT students and discussion 60 min</p> <p>Break (10.30-11.00)</p> <p>- video 15 min</p> <p>- group work 60 min</p> <p>- summing up 15 min.</p>	<p>9.00-12.30</p> <p><u>Growing as a reflexive practitioner</u> ITALY</p> <p>a) Introduction, Laura, video 15 min.</p> <p>b) Self-assessment, 5 min</p> <p>Stories: individual work (20 min); group work (20 min.), discussion (30 min)</p> <p>Break (10.30-11.00)</p> <p>c) Competences: definitions and examples from the Italian team, 45 min</p> <p>d) Self-assessment, 5 min</p> <p>e) Discussion</p>	<p>9.00-12.00</p> <p>Self-assessment (15 min)</p> <p>Collective discussion about the modules and next steps(45 min)</p> <p>Overall design of the MOOC (30 min)</p> <p>Break (10.30-11.00)</p> <p>Regional teams meet separately to prepare an action plan to complete their module (40 min)</p> <p>Assessment (questionnaires)</p>
Lunch 12.30-13.30	Lunch 12.30-13.30	Lunch 12.30-13.30	Lunch 12.30-13.30	Lunch 12.00-13.00
<p>13.30-16.00</p> <p>The Italian situation: training and learning needs - Laura Formenti</p> <p>The RCC experience. Witnesses from youths, workers, coordinators in Lombardy</p> <p>Discussion</p> <p>16.00-17.00</p> <p>Getting to know each other</p>	<p>13.30-17.00</p> <p><u>Working with family of origin</u></p> <p>GERMANY</p> <p>a) Introduction: (10 min)</p> <p>b) (Video) Lecture Sigrid; Self-Assessment (20 min)</p> <p>c) Story / Vignette (1hr)</p> <p>d) Evidence-based approaches for working with families (30 min)</p> <p>e) Available Resources (10 min)</p>	<p>13.30-17.00</p> <p><u>Transforming crisis and conflict in opportunities</u></p> <p>SPAIN</p> <p>a) Main competencies involved in crisis intervention</p> <p>b) Objectives of module training</p> <p>c) Models of intervention</p> <p>d) Stories about crisis intervention</p> <p>e) Bibliography and reading</p>	<p>13.30-17.00</p> <p><u>Assessing and evaluating processes and outcomes of RCC</u> SPAIN</p> <p>self-valuation tests, ideas for engaging children, interprofessional collaboration</p> <p>Progressing, feedback</p>	<p>13.00-14.30 Closing session</p> <p>Return to the ERCCI CN platform</p> <p>Tasks for the next months</p>
	Free time for students Teachers' meeting (short)	Free time	Free time for students. Teachers' meeting (1 hr)) (19.30) Teachers' dinner	